

Exkluzív
Zórándi Mária

Kicsoda Ön?
Aidar Akhmetov

**A Béjart Ballet
Lausanne
Szegeden**

Búcsúzóul

**Frankie
Manning**

**Merce
Cunningham**

Regős Pál

**XVII.
Világsztárok
Balettgála**

XL. évfolyam
2009. 4.

Ára: 535,- Ft
US\$ 5.00 • € 3.00

KAKAS

A 30 éves Győri Balett ünnepi bemutatója

**Művészetek
Palotája**
Budapest

Élmény! Minden tekintetben.

www.mupa.hu

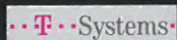
Angyalok üzenete Egy faun délutánja (bemutató) Seherezádé

Magyar Fesztivál Balett

2009. november 22., 23., 19.00

Fesztivál Színház

STRATÉGIAI
PARTNEREINK

STRATÉGIAI MÉDIA-
PARTNEREINK

A magyarországi táncágazatok közéleti, kritikai, táncelméleti és tánc történeti folyóirata
XL. évfolyam
2009. 2. szám

Főszerkesztő:
Kaán Zsuzsa

Védnökök:

Markó Iván, Seregi László
Védnökség és szerkesztőbizottság:

Esztergályos Cecília,
Harangozó Gyula,
Keveházi Gábor,
Kricskovics Antal,
Kún Zsuzsa, Nádasi Myrtil, Szakály György,
Zsuráfszky Zoltán

Angol szöveg: Kálmán Tamás
Munkatárs: Forró Ildikó

A szerkesztőség címe:
1300 Budapest 3, Pf. 142
Tel./fax: (36-1) 368-5470
www.danceart.hu
www.tancmuveszet.hu
e-mail: danceart@t-online.hu

Művészeti tervező: Kaán Zsuzsa
Nyomdai előkészítő: Kató András
Olvasószerkesztő: Kaán Zsuzsa
Lapmenedzser: TRIONFO Stúdió

Kiadó:

Nemzetközi Tánc- és Kultúra Alapítvány

E szám támogatói:

NKA, NCA

Nemzetközi Tánc- és Kultúra Alapítvány, TRIONFO Stúdió

Terjeszti a Magyar Posta ZRt., a LAPKER ZRt., a regionális részvénnyársaságok és alternatív terjesztők.

Előfizethető Budapesten a Magyar Posta ZRt. Hírlap Üzletágánál (levélcím: 1008 Budapest, Orczy tér 1.), valamennyi postán, kézbesítőknél, e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu, faxon: 303-3440. További információ: (06-80) 444-444

Belföldre előfizethető még a szerkesztőségben közvetlenül, vagy csekkbefizetéssel. (Előfizetői csekk a szerkesztőség e-mail címén, illetve telefonon igényelhető.)

Külföldön terjeszti a **Bathány Kultur-Press Kft.** 1014 Budapest, Szentháromság tér 6. Tel.: 489-0042

Évi hat szám ára:

3210,- Ft+ postaköltség
HU-ISSN: 0134-1421

A 2009. 2. szám

a 2009. április 30-ig megtartott táncesemények között válogat.

BÚCSÚZÓUL

- 4 *Pór Anna* (1913-2009)
– **Kaán Zsuzsa** és **Novák Ferenc** megemlékezése
6 *Eva Evdokimova* (1948 – 2009) –
6 **Kálmán Tamás** megemlékezése
Jekatyerina Maximova
(1939 – 2009) – **Kaán Zsuzsa** megemlékezése
8 **Kun Zsuzsa:**
Emlékek Maximováról

KÖNYVJELZŐ

- 9 *Hagyomány és újítás a táncművészetben, a táncpedagógiában és a tánc kutatásban* – A Magyar Táncművészeti Főiskola kiadványa
– **Felföldi László** recenziója

MŰSORAJÁNLAT

- 10 *A Honvéd Táncszínház májusi és júniusi műsora*

A TÁNC VILÁGNAPJA

- 12 **Kiss János:** *Hazai köszöntő*
12 ***Akram Khan:** *Nemzetközi üzenet*

KÖSZÖNTJÜK

KITÜNTETETTJEINKET

- 12 *Állami és szakmai kitüntetések 2009. március 15-én*

- 13 *Kitüntetések a Tánc Világnapja alkalmából*

AKTUÁLIS

- 14 **Kaán Zsuzsa:**
A főszerkesztő jegyzete
14 A Kultúrpoint Iroda tánc hírei

EXKLUZÍV

- 15 ***Kaán Zsuzsa:**
„Balett-technika nélkül külföldön nem képeznek táncost!”
– Találkozás Tunyogi Henriett balettművésszel és Vásáry Tamás zongoraművésszel

INTERJÚ

- 20 ***Kálmán Tamás:** *„Fontos, hogy telt házak előtt játsszunk!”*
– Beszélgetés Keveházi Gábor balettgazdátóval

KRITIKA

- 22 • **Neoklasszikus balett**
***Kaán Zsuzsa:** *Eleven hangszerek apoteózisa* – BALANCHINE-EST a Magyar Állami Operaházban
26 • **Néptáncszínház**
M. Nagy Emese: *A Tánczmester* – A Honvéd Táncegyüttes bemutatója

VILÁGTÜKÖR

- 28 **Téri Evelyn:** *A Wiener Staatsoper műsorának margójára* – A 2009/10-es évad tervei
30 **Wagner István:** *A modernizált Csipkerózsika* – Tavaszi balett-bemutató Linzben
32 **Wagner István:** *„Sarki fény” áriával, „Heroes” szavalattal* – Táncszínházi premierek Salzburgban

HAZAI TÜKÖR

- 34 **Kálmán Tamás:**
Lakatos Gabriella-émléktábla avatás
35 **Mihályi Gábor** megemlékezése
35 **Dezső László:** *A népzene és a néptánc legnagyobb ünnepe*

ÉLŐ TÁNC TÖRTÉNET

- 36 **Kővágó Zsuzsa:**
A ketrec szabadsága – Roland Petit: A fiatalember és a Halál című koreográfiájának egy lehetséges olvasata

TERPSZIKHORÉ POSTÁJA

- 38 *Olvasói levél*

CONTENTS EXCERPTS

- 40 **Akram Kahn:** *International Dance Day Message 2009*

INTERVIEW

- 40 **Tamás Kálmán:** *„It is important to play in front of full houses”* – Speaking with ballet director Gábor Keveházi

EXCLUSIVE

- 41 **Zsuzsa Kaán:** *„There is not a dancer training abroad without the ballet technique!”* – Meeting with Henriett Tunyogi ballet artist and Tamás Vásáry pianist

CRITICISM

- 42 **Zsuzsa Kaán:** *Apotheosis of living instruments* – Balanchine Evening at the Hungarian State Opera House

A *-gal jelölt írás vagy részlete **angolul** is olvasható.

Pór Anna (1913–2009)

1951 ÓTA A TÁNCMŰVÉSZET CÍMŰ FOLYÓIRAT MUNKATÁRSA. A LAP MINDHÁROM PERIÓDUSÁNAK ÁLLANDÓ SZERZŐJE, TUDÓSÍTÓJA, ÉLESZEMŰ KRITIKUSA. BÁRMENNYIRE IS MEGKÉRDŐJELEZTE IDŐSEBB KORÁBAN ÖNNÖN KRITIKAI LÁTÁSMÓDJÁNAK FRISSESSÉGÉT, MÉLY MEGGYŐZŐDÉSSEL IGYEKZTEM MEGGYŐZNI AZ ELLENKEZŐJÉRŐL. MERT PÓR ANNA „JÓL LÁTOTT”, ÉS MINDEN KRITIKAI MEGJEGYZÉSE TALÁLT! NEM TÉVEDETT, HA VALAMIT KÖZÉPSZERŰNEK, GYENGÉNEK ÍTÉLT. MŰVELT VOLT ÉS FELKÉSZÜLT. MÉGIS, A SZÉCHENYI KÖNYVTÁR TÖRZSTAGJAKÉNT NAPOKIG OLVASOTT, S HA KELLETT, FORDÍTOTT IS CSAK AZÉRT, HOGY ÍRÁSAINAK TÁNC- VAGY SZÍNHÁZTÖRTÉNETI HÁTTERE RÉSZLETES, PONTOS ÉS MEGBÍZHATÓ LEGYEN.

Dr. Pór Anna 1913-ban született Budapesten. Nagytehetségű festőművész édesanyja és főmérnök édesapja őt és nővérét, Évát harmonikus családi körben nevelte. Anna édesapjától tanulta meg, mit jelent a családért való felelősség, a puritán erkölcs, a kollégák tisztelete; édesanyjától, hogy mit jelent egy gyermeknek a családi védettség. A vékony, gyenge fizikumú kislány az I. világháború utáni ínséges időkben otthon tanult, és csak az évvégi vizsgákat tette le iskolában. Már 10 éves, amikor beírták a Damjanich utcai Német Főreálba. Itt magyarból és németből az iskola legjobbjai közé tartozott, majd kitűnő eredménnyel érettségizett.

Amikor az 1920-ban hozott törvény: a „*numerus clausus*” miatt hiába jelentkezett az ország összes egyetemére (magyar irodalom-könyvtár szakra, biológiára, orvosira), mert „*a létszám relatíve betelt*” indokkal mindenhol elutasították, már a tánc sietett a segítségére. A tánc és a mozgásművészet, amellyel gyermekként, 6 évesen ismerkedett meg, mégpedig *Szentpál Olga* híres mozgásművészeti iskolájában. Egyik rokonának köszönhetően elvégezte az Állami Tánc- és Mozdulatművészet-képző Iskola hároméves tanárképzőjét, ahol pedagógus-koreográfus diplomát szerzett.

1936-ban követte párizsi emigrációjába a fiatal egyetemista *Pikler Ferit*, akivel kint házasságot kötött, és a

francia Kommunista Párt magyar frakciójának munkájában is részt vett. 1942-ben született meg fiúk, Mátyás.

1945 nyarán, férje hazajövele után gyermekével követte őt. Mire azonban hazaért, családja már szétesett, szülei meghaltak, testvére koncentrációs táborban pusztult el. Férjét, akitől elvált, a Rajk-perben elítélték (1949), így kisfiával Anna nehéz helyzetbe került, mégis mindent megtett érte. Kölcsönös, mély szeretet fűzte őket egymáshoz. Az élet ajándékának tartotta, hogy megérhette unokái, majd dédunokái születését s fejlődését is. Újra nagy lett a család, és bearayozta utolsó éveit.

Anna Párizsban mint táncosnő, táncpedagógus és tornatanár dolgozott, és színművészeti-szín-

padrendezői tanulmányokat folytatott *Charles Dallin* stúdiójában. Balett-kurzusokon is részt vett, és a vezető mozgásművészeti irányzatokkal: a *Jacques Dalcroze-* és *Duncan*-iskolával, *Mensendieck* rendszerével is megismerkedett. Ezáltal nemcsak francia nyelvtudásra, de megbízható szakmai tájékozottságra is szert tett, s emellett a legkorszerűbb táncirányzatokban is jártassá vált.

Munkásságában a párizsi tapasztalatok halálíg szellemi forrásként hasznosultak. Életútja erre többször is jó alkalmat teremtett: az emigrációból hazatérve Pór Anna bekapcsolódott az újjászerveződő magyar táncművészet szakmai és közéletébe. A *Magyar Táncszövetség* alapító tagja és első főtájkára (1946-tól),

majd a *Vasas Művészegyüttes* tánckarának alapítója és vezetője (1947-1949). 1950-től az akkor alakuló Népművészeti Intézet munkatársa. Ez az országos közművelődési intézmény – Széll Jenő vezetésével – a kor fiatal népi értelmiségének tagjai köréből toborozta munkatársait, és vonta be őket a néphagyományokon alapuló magyar közművelődés szervezésébe és irányításába. Pór Anna a táncosztály vezetőjeként gyakran együttműködött *Muharay Elemérrel*, a *néprajzi osztály* akkori vezetőjével. Tanfolyamokat, fesztiválokat szerveztek; az egész országra kiterjedő néptánc- és népzenei gyűjtéseket indítottak. Olyan új magyar művészet megszületéséről álmodtak, melynek éltetője a magyar népművészet. Tanítványaik és ifjú munkatársaik a magyar néptáncművészet elismert szakembereivé, tudományos életünk képviselőivé váltak. *Martin György*, *Pesovár Ernő* és *Pesovár Ferenc*, *Timár Sándor*, *Novák Ferenc*, *Sárosi Bálint*, *Borbély Jolán* és sokan mások mind-mind ebből a műhelyből indultak.

Tevékenysége alatt, segítségével számos kiadvány is napvilágot látott, melyek közül nem is egy a mai napig megkerülhetetlen módszertani útmutatója egyrészt a néptáncmozgalomnak, másrészt a pedagógusképzésnek.

Az 1956-os események után Széll Jenő börtönbe került, a munkatársakat elbocsátották, Anna a Petőfi Irodalmi Múzeumban kapott állást. Munkája mellett ekkor végezte el a *magyar irodalom* szakot; közben népi színjátszással, vásári komédiával, iskoladramákkal is foglalkozott. 1959-ben szerzett egyetemi diplomát, 1970-ben ledoktorált. 1973-ban az Irodalmi Múzeum könyvtárvezetőjeként vonult nyugdíjba.

Ám a táncművészettel való kapcsolata élete végéig élő és aktív maradt. Lelkesen üdvözölte a táncmozgalmat, a népi hagyományokat őrző vagy azokat modern formában megjelenítő társulatokat, alkotásokat.

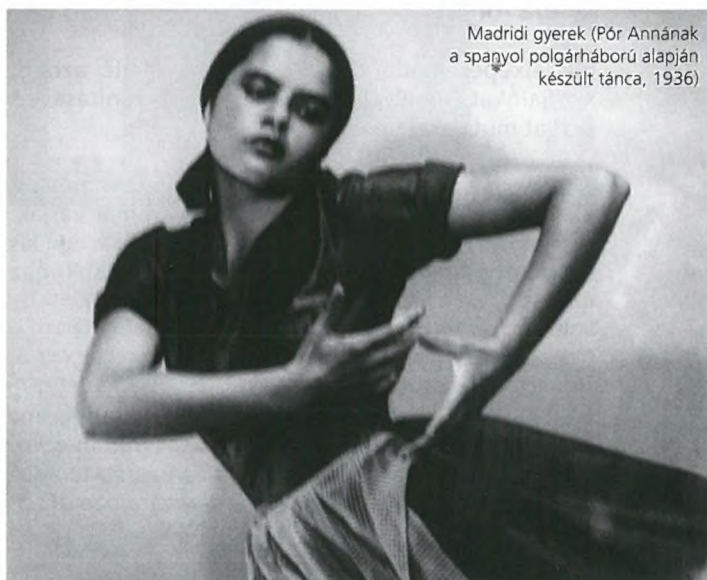
És nemcsak a néptánc érdekelte. Jelen volt minden balettbemutaton, minden fontos tánceseményen. 1979-ben Győrött, a *Győri Balett* születésénél éppúgy, mint az operaházi *Táncpaletta-Gálákon*, 1991 óta szinte minden évben.

Gondos, intelligens színházkritikái mellett a 90-es évektől kezdve leginkább már csak a megújult *Táncművészetnek* dolgozott. Ő írta a premierkritikát Seregi: *A makrancos Kata* című balettjéről, de az értékelő elemzést is Nagy József budapesti vendégjátékáról, az *Artus mesejátékáról*, a *Csillagszemű Táncegyüttes* adventi műsoráról és *Bozsik Yvette Lakodalomjáról* – a *Honvéd Együttes* számtalan produkciójáról nem is beszélve – az *Egri csillagoktól* az *Asszonyok könyvéig* és tovább. Igényes írásait öröm volt olvasni, és jól esik újraolvasni. 96 évesen, családja kíséretében pedig még ott volt a *Hagyományörző Antológián*, 2009. január 14-én. Benyomásait azonban csak telefonon mesélte el, az írás már nehezebbre esett. Március 29-én elaludt, örökre.

Tudod, Anna, őszintén mondom, hiányozni fogsz. Már hiányoznak hosszú, kiadós beszélgetéseink, a történeteid, a példáid, az érveid, a véleményed.

A lap körüli szellemi műhely egyik alappillére voltál. Mindent elolvastál, mindenre reflektáltál, és tudtam: amelyik írást megdicséred, az valóban értékes. Tartalmas, tevékeny életed, határozott egyéniséged, pozitív gondolkodásod, az örök fejlődésbe vetett hited legyen példaértékű mindannyiunk számára. Nyugodj békében!

Kaán Zsuzsa

Búcsúzóul

Tisztelt Hozzátartozók! Barátok, Kollégák!

Pór Anna csodálatos életet élt. A sors, a körülmények bárhová sodorták, mindenütt rendet, nyugalmat teremtet magá körül.

Mikor az ötvenes években a Népművészeti Intézetbe került, jövőbe látó és a jövőt tervező képességével megalapozta azt a néptáncoktatást, azt az értékítéletet, mely alapján a mai világszínvonalú néptáncművészet létrejött: a fantasztikus gyermektáncművészet és -oktatás, a népművészeti hagyományörző mozgalom és az európai színvonalú színpadi néptánc.

Amikor szigorú adminisztratív tiltásokra hajlamos elvek uralkodtak, megfellebbezhetetlen érveivel, szelíd, de kérelmetlen nyugalommal tartotta egyetemes európai értékrendben a táncosok lelkes mozgalmát. Amikor a beszűkült gondolkodásmód miatt nem kaphattam működési engedélyt, ő, mintha megérezte volna, hogy nekem mégis táncsal kéne foglalkoznom, elintézte.

Nem tudom, hogy jól tette-e, de megszerezte.

Ezért állok most itt szomorúan, és sokunk nevében búcsúzom. Azok nevében is, akik sokszor ültek körülötte és hallgatták igaz meséit.

Mert mindig az igazat mondta.

Közülük vannak, akik már eltávoztak. Néhányan, akik még ideát vagyunk, nagy szeretettel és hálával gondolunk rá. Arra a Pór Annára, akire mindig számíthattunk, aki mindig segített. Olyan időkben, amikor a segítség nem is volt veszélytelen. Példát mutatott sokunknak.

János Pál pápa tanácsát mondta már 40 évvel előbb: „Ne féljetek”. Akik megfogadtuk, talpon maradhatunk. Sokan Kossuth-díjasok, Erdemes és Kiváló Művészek. Ő, az önzetlen, viszont soha nem kapta meg az „Azám-Hazámtól”, amit többszörösen megérdemelt volna.

Drága Anna!

Mi jelképesen ide tesszük az urna mellé azokat a díjainkat, amelyek mögött a Maga tanításai és példát mutató élete is ott van.

Nem tudom, van-e túlvilág, vagy nincs. De ha van, akkor, drága Anna, közülünk néhányan már várják. Amikor mi is megérkezünk, legyen nekünk is egy kis hely, hogy Maga köré üljünk, és hallgathassuk igaz meséit.

Sokunk nevében búcsúzom.

Béke poraira.

Novák Ferenc
*Elhangzott Budapesten,
a Farkasréti temető
Hóvirág úti ravatalozójában,
2009. április 23-án
(A szerk).*

Eva Evdokimova (1948 – 2009)

Eva Evdokimova bolgár apától és amerikai anyától, 1948. december 1-én Genfben született. Balett-tanulmányait a *Királyi Angol Balett* iskolájában végezte (1959-1965), majd – szintén Londonban – *Fáy Máriánál* magánúton folytatta. Mint amerikai állampolgár, karrierjét 1966-ban a *Királyi Dán Balett* társulatánál kezdte. Három évvel később a *Berlini Opera* balettegyüttesének tagja lett, ahol művészetét a német társulat hamarosan a *prima-ballerina assouluta* címmel jutalmazta. Ezt a rangot a művésznő 20 éven át megőrizte. 20 éves jubileumát az egész berlini társulat különleges tiszteletadással ünnepelte meg.

Később számos nagy társulat vendégballerinája: például a *Kirov Baletté*, az *Amerikai Balett Színházé* és a *Párizsi Opera Baletté*. Másfél évtizeden keresztül ő volt *Rudolf Nurejev* partnere: a legen-

Jekatyerina Maximova (1939 – 2009)

Jekatyerina Maximova 1939. február elsején született Moszkvában, ahol a Koreográfiai Intézet növendékeként Vajnonen Diótörőjének Mária hercegnő-szerepében diplomázott (1958), majd a Bolsoj tagjaként kisebb feladatok következtek (*Paraszt-pas de deux*, *Columbina* a Bronzlovasban, *Hastáncosnő* A bahcsiszeráji szökökútban, Ulanova búcsúelőadásán stb.). Első főszerepe *Katerina* a Kővirág című Grigorovics-balettben (1959), amelyből *Danilo* szerepében *Vlagyimir Vasziljevvel* –, táncfilm is készült. Ettől kezdve Maximova egész pályafutása partnerével kapcsolódott össze, akinek

2009. ÁPRILIS 3-ÁN HOSSZANTARTÓ, SÚLYOS RÁKBETEGSÉGBEN 60 ÉVES KORÁBAN MANHATTANBEN ELHUNYT EVA EVDOKIMOVA, AZ ELMÚLT ÉVTIZEDEK EGYIK LEGKIVÉTELESEBB BALERINÁJA, A NEMZETKÖZI BALETTSZÍNPADOK VILÁGSZERTE ISMERT CSILLAGA.

dás táncos szerint „a legkedvesebb”. Együtt beutazták a világot. „A világ szinte minden városában táncoltam!” – nyilatkozta Evdokimova.

Repertoráját több mint 100 főszerep gazdagította: a romantikus balettművek mellett klasszikus, neoklasszikus és modern szerepek is. Azonban szépsége, rendkívüli finomsága, légies-törékeny alkata, gyönyörű karmunkája, csodálatos elevációja és muzikalitása Evdokimovát leginkább mégis a romantikus balerinahősök szerepkörére predesztinálta. Nem véletlen, hogy nemzetközi vonatkozásban is az ideális *Giselle*, a *Sylphide* és *A haldokló hattyú* megtestesítőjeként bálványozták. *A hattyúk tava* és a *Giselle* főszerepében nyújtott alakítását a *Magyar Állami Operaházban* is elragadtatással fogadta mind a szakma, mind a budapesti közönség.

Mesterei között említhetjük *Vera Volkovát* és – a Kirov

Balettnél – *Natalija Dudinszkáját*. Az előadóművészi pályától vett búcsút követően számos társulatban maga is balettmesterként működött tovább; legutóbb a *Boston Ballet* együttesében.

Több nemzetközi balettversenyt is zsűrizett, és zsűrielnöke volt a budapesti *Rudolf Nureyev Nemzetközi Balettversenynek* (1994-ben, 1996-ban, 1998-ban).

Karrierje során világszerre rangos díjakkal jutalmazták. 1970-ben ő volt az első amerikai, aki *aranyérmet* nyert a Várnai Nemzetközi Balettversenyen. 2005-ben pedig egész táncművészeti munkásságát ismerték el az *Ulanova-díjjal*.

Eva Evdokimova halálával korunk egyik legsokoldalúbb és legfelkészültebb balettművészt veszítette el a nemzetközi balettlelet.

Kálmán Tamás

HALÁLA – ÁPRILIS 28-ÁN – SZINTE JELKÉPES. MERT BÁR MŰVÉSZETÉT SZÁMOS FILMFELVÉTEL ŐRZI, A NEMZETKÖZI TÁNCVILÁG – A TÁNC VILÁGNAPJÁNAK ELŐESTÉJÉN – MÉGIS, ÖRÖKRE ELVESZÍTETTE A 20. SZÁZADI OROSZ KLASSZIKUS BALETT EGYIK LEGCSISZOLTABB ÉS LEGVIRTUÓZABB ELŐADÓMŰVÉSZÉT.

hamarosan a felesége s koreográfiáinak műzsája is lett (pl. Anyuta).

Maximova már 21 éves korában *Giselle*-t táncolt; majd *Frigiát* a *Spartacusban*, *Évát* A világ teremtésében, *Máriát* A bahcsiszeráji szökőkútban, *Kitrit* a *Don Quijoteban*, a Zaharov-féle Hamupipóke *címszerepét*, akárcsak Lavrovskij *Júliáját* (1973). A színpadnak búcsút mondván, balettpedagógusként működött, és számtalan világversenyen zsűrizett.

Született balerina volt alkatilag, művészileg egyaránt. Nyugaton azonban arról is híresült, hogy senkinek nem adott interjút, ezért „Madame Nyet” lett a gúnyneve!

Ám a kivétel erősíti a szabályt: Budapest és a magyar balettművészek, kollégák szeretete, s talán a magyar szaklap iránti elismerés is közrejátszhatott abban, hogy a *Táncművészet* számára mégiscsak adott egy exkluzív interjút 2004-ben. A részletes beszélgetés persze Kéri József kollégámnak és anyanyelvi szintű orosz nyelvtudásának is köszönhető, mivel, gyanítom, a kivételes művésznővel nyugaton nemigen akartak interjút készíteni az anyanyelvén...

Kaán Zsuzsa

Búcsúzóul rovatunkban Jekatyerina Maximováról a barát és kolléga: Kun Zsuzsa is megemlékezik. (A szerk.)

(Részlet Kaán Zsuzsa: KUN ZSUZSA, A BALERINA című, készülő kötetéből, a Művészbártságok című fejezetből)

Jekatyerina Maximova – az egyik legnépszerűbb és legnagyobb orosz balerina! Partnerével-szerelmével-férjével – Vlagyimir Vasziljevvel – ők ketten a 20. századi balett-történet álmopárja! A kollegiális jóviszony, ami Kun Zsuzsa első moszkvai tanulmányútja idején kezdődött, értékes, őszinte barátsággá érett, és hosszú évekig összefűzte őket.

Amikor Moszkvában először láttam a kamaszlány Maximovát – meséli Kun Zsuzsa –, épp a *Don Quijote* című balett driád-képéből az „álm-Dulcinea” variációját gyakorolta a Moszkvai Koreográfiai Intézet egyik balett-termében. *Elizaveta Gerttel* próbált, akiről tudni kell, hogy a cári balett egykori vezető férfitáncosának, *Pavel Gerdtnek* a lánya. Ő még *Nizsinszkijnek* is partnere volt, és a szentpétervári iskola és -stílus minden csínját-bínját ismerte. Átkerült Moszkvába, és az ottani vezető balerinák (többek között *Alla Seleszt, Szulamit Messzerer, Maja Pliszeckaja*) mesternője lett. Így talán Maximova volt a legutolsó, aki moszkvai létére a pétervári iskolát is megtanulta, mégpedig a legautentikusabtból: Gerdt asszonytól, aki nagyon szigorú is tudott lenni. Még a pikáns kis Kátyával is, aki 15-16 éves lehetett akkoriban.

Már az adottságaitól el voltam ragadtatva: ez a gyönyörű láb, ez a hibátlan alkat, ez a báj, ez a képzettség így együtt páratlan volt a maga nemében. Őt évnyi különbséggel, hozzá képest már felnőttek éreztem magam. Azonnal észrevettem, hogy Kátya nem egy könnyű ember. A próba alatt gyakran a vállát rángatta, a táncot abbahagyta, hátrament, majd, nos jó, kérésre visszajött, és újakezdte a szólót. Nehéz természete, sajnos, az egész pályán, sőt, a magánéletében is végig-

kísérte. Durcáskodott a mesternővel, s később férjével is ugyanezt tette. Vasziljevvel végig rivalizált, akit egyébként Diótörő-herceggként láttam először a vizsgaelőadásán. Elképesztően magas ugrása szinte meglepett, ám az egyéniségében, a stílusában akkor még semmi különös nem találtam. Egyszerű vidéki gyereknek tűnt a fényes fehér ruhában. Később személyesen is megismertem, mert hamarosan bekerült a Bolsojba. Bejárt gyakorolni Messzerer óráira, és káprázatos táncossá, szó szerint világnagysággá dolgozta ki magát! Kátya és Vologya egyidősek voltak. Nyugaton úgy hívták őket: a 20. századi balett-történet 'arany-párosa'. Mégis, a 80-as évekre szétvált az útjuk.

1964-ben Várnában zsűritag lettem. Rangos, nagy csapat voltunk, a zsűritagok között én voltam a legfiatalabb. *Ulanova* volt az elnök, Pétervárról ott voltak az akkori nagymenők, a sztárok, Novoszibirszkából *Dolgin*, aki később balettigazgató lett, Angliából a neves 'táncudor', táncíró-kritikus-történész *Arnold Haskell* a kis kecskebajuszával, Kubából meg *Alicia Alonso* a férjével. Neki már akkor is a férje mondta el, hogy éppen kit és mit lát, annyira gyenge volt a szeme. A versenyzők között nagy örömmel fedeztem fel Maximovát és Vasziljevet. Találkoztunk, egymás nyakába borultunk. Moszkvai barátságunk felelevenedett.

Maximova bűbajos fruska volt, még ha olykor sértődékeny is. Vasziljev mindenesetre imádtá! És meg kell hagyni, szép is volt. Az a lábfej, az a „nyakig húzott” passé a versenyszámban: a *Don Quijote-pas de deux* szólójában; a 32 *ronde de jambe fouetté*, amelyet hanyagul, csípőre tett kézzel, és egy helyben (!) leforgott. Való igaz, nem duplázott, de így is remek volt! És akkor mindez Vasziljev spanyolosan egyéni stílusú férfitáncával, hatalmas ugrásaival és elegáns variációjával megkoronázva! És nem akadémiusan, hanem művészként! Nos, az én számomra az egész produkció maga volt a tökély. Később Kátyát valahányszor táncolni láttam, sokszor külföldön is, például Angliában, különös öröm töltött el. Sugárzása, virtuozitása s mégis bensőséges művészete mindig elvarázsolt. Lám csak, mire képes egy balerina! Párszor Vasziljevvel Budapesten is fellépett. A *Tavaszi áradást* is velük láttam először, magyar színpadon. Kár, hogy néhány koncertet leszámítva, nem tudtuk többször is vendégül látni őt az Operaházban.

Várnára visszatérve, emlékszem, nem állhattam meg, hogy zsűritag létemre hátra ne menjek gratulálni. Ezt ugyanis megengedték! (Csak próbálnom nem volt szabad senkivel. Bezzeg *Ulanova* is, *Alonso* is próbált az övéivel! Én meg üldögéltem a szállodában türelmetlenül.)

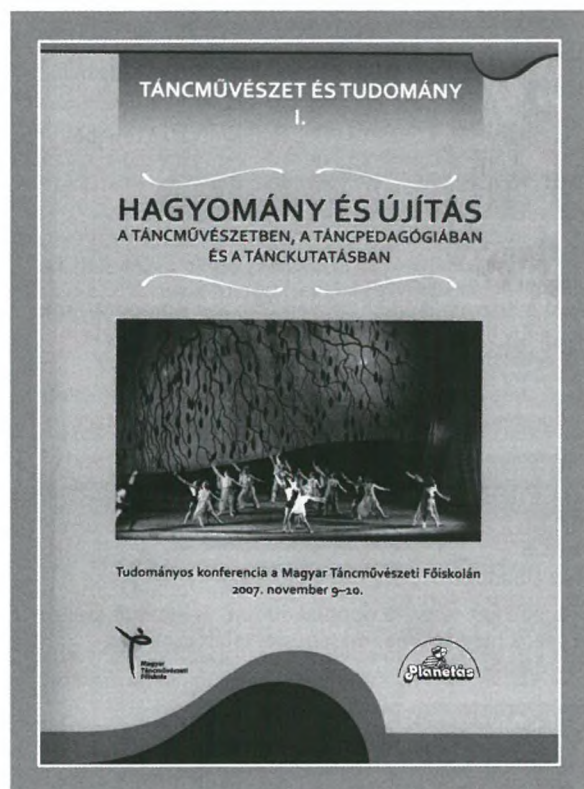
Elérkezett a nap, amikor dönteni kellett. Természetes, hogy Vasziljevé lett a *nagydíj*, Maximova pedig neheztelt, amiért nem ketten együtt kapták, és ő „csak” első lett! A magam részéről neki is megadtam volna a nagydíjat, hisz, mondom, egészen kiváló volt, amit produkált.

Ennek ellenére objektív és tisztességes volt a zsűri, hiszen a magyar *Forgách Józsefnek* ítélte az ezüstérmet. Az évek távlatában pedig, érdekes módon, még egyszer zsűriztem úgy Várnában, hogy a nemzetközi felnőtt mezőnyben magyar versenyző is részt vett, és elvitte az ezüstérmet. Ő volt *Keveházi Gábor!*”

HAGYOMÁNY ÉS ÚJÍTÁS

Nemrégiben egy különleges figyelmet érdemlő könyvsorozat indult útjára, amelynek kivételességét, egyedi voltát főként tartalmi sokfélesége adja. A sorozat első kötete 40 írást tartalmaz a táncelmélet különféle területeiről. Ezek mindegyike a Magyar Táncművészeti Főiskolán 2007 novemberében tartott tudományos konferencián hangzott el, vagy az akkori előadások tanulmányként elkészített változata. A konferencia szervezője és a könyv szakmai kiadója, a Magyar Táncművészeti Főiskola ily módon fejezte ki a táncelméleti kutatások elmélyítése iránti elkötelezettségét és a kutatási eredmények széles körben való terjesztése iránti törekvését. (Ennek érdekében tett szükségszerű lépés volt a főiskola Szenátusának döntése a *Tánc Tudományi Kutatóközpont* létrehozásáról, amely idővel önálló szervezeti egységként véggezheti majd a főiskolán folyó táncelméleti kutatások koordinálását, konferenciák szervezését és a kutatási eredmények közreadását. Ezáltal a magyar táncelméleti kutatóhelyek száma egy újabb műhellyel gyarapodott, amely erősíti az MTA Zenetudományi Intézetben és a Magyar Színháztörténeti Múzeum Táncarchívumában végzett eddigi kutatásokat is. Ezek egyenkénti és közös megerősödése lehetővé teheti majd az országban bárhol folyó tánc tudományi kutatások integrálódását és közös táncelméleti alapkutatási feladatok kitűzését.)

A kötet írásait az olvasó négy átfogóbb téma köré csoportosítva találja. Ezek a tánc történet, táncelmélet, művészetpedagógia (illetve – pszichológia) és táncpedagógia-szaktudomány. A senior kutatók által közölt dolgozatok mellett egy vegyes tematikájú fejezetbe gyűjtve olvashatjuk a tánc kutatást végző hallgatók rövidebb-hosszabb írásait is.

A történeti tárgyú tanulmányok széles tematikai és időkeretet fognak át az ókortól a legújabb korig. *Bolvári-Takács Gábor* az Állami Balett Intézet első tanévéből mutat be dokumentumokat; *Perger Gábor* a Római Birodalom táncművészetének átfogó jellemzését nyújtja a tánc technika színvonalának, az előadóművészetre fordított kiadások nagyságának, a táncosok számának és a tánc iránt megnyilvánuló közérdeklődés intenzitásának jellemzésén keresztül. *Kővágó Zsuzsa* Roland Petit, *Major Rita* pedig Maurice Béjart alkotói módszereibe ad bepillantást. A táncelméleti fejezet előadásai közül *Hegedűs Sándor* írását emeljük ki a kortárs táncszínházi előadások értelmezésének sajátosságairól.

A művészetpedagógiai fejezet *Jakabné Zorándi Mária* áttekintő-programadó írásával kezdődik. A téma sokoldalú megközelíthetőségét *Krisztián Ágota*, *Németh András*, *Sátor Nóra*, *Séra László* és *Bernáth László* írásai bizonyítják. A táncpedagógiai és szaktudomány-fejezet népes írógárdája is sokféle témát kínál az olvasónak. *Fügedi János* például a táncírás használatának a tánc tanulásra való hatását elemzi, *Lőrinc Katalin* a kreativitás lehetőségeivel foglalkozik a klasszikus balett oktatásban, *Lévai Péter* és *Kovács Henrik* a néptánc oktatás egy-egy módszertani kérdéséről taglalja, hogy csak néhányat említsünk a gazdag kínálatból.

A tudományos diákköri dolgozatok is a kötet címéhez méltó szellemiséggel foglalkoznak a táncelmélet különféle kérdéseivel.

A kötetet nem csak a szűken értelmezett táncos szakembereknek ajánlom, hanem a művelődéstörténet, művészet tudomány és művészetpedagógia iránt érdeklődő szélesebb olvasóközönségnek is. Reméljük, hogy a *Táncművészet és Tudomány* sorozat következő kötetei is hasonló gazdagságú tematikával és a mostanihoz fogható magas színvonalon jelentkeznek majd a jövőben.

Felföldi László

Szerkesztette: Németh András, Major Rita, Mizerák Katalin, Tóvay Nagy Péter.
Szöveggondozó: Perger Gábor
Sorozatszerkesztő: Bolvári-Takács Gábor
Budapest, 2009. Terjedelem: 271 oldal

Tanulmánykötet a Magyar Táncművészeti Főiskolán

Műsorajánlat

Hearts

HONVÉD EGYÜTTES

Művészeti Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
1087 Budapest Kerepesi út 29/b.

Postacím: 1581 Budapest Pf.: 28 • Telefon: 314-06-63 • Fax: 334-37-72 • www.honvedart.hu

A HONVÉD EGYÜTTES MÁJUSI PROGRAMJA

05. 01. 19:00

BUDAPESTI OPERETTSHÍNHÁZ – BUDAPEST

VII. EuroPAS-Gála

I. rész, 4. szám: MAKOVINYI TIBOR (EuroPAS-díj: 2001)

Foltin Jolán/Novák Eszter – Ökrös Csaba és a Hegedős zenekar: *A Tánczmester (Szóló)*

I. rész, 5. szám: Honvéd Táncszínház (EuroPAS-díj: 1994): Részletek *A Tánczmester Vizsgabál* című záróképéből

05. 09. 19:00

NEMZETI TÁNCSTHÍNHÁZ, BUDAPEST

A Tánczmester

A Honvéd Színház előadása és zenekarának előadása

A címszerepben: Makovinyi Tibor (Harangozó- és EuroPAS-díjas) • Közreműködik: Chován Gábor • Koreográfusok, munkatársak: Béres Anikó, Foltin Jolán, Hortobágyi Gyöngyvér, Lengyel Szabolcs, Makovinyi Tibor, Mlinár Mária
Jelmez: Imrik Zsuzsa • Díszlet: Zeke Edit • Zene: Ökrös Csaba • Szerkesztő-rendező: Foltin Jolán és Novák Eszter

A Honvéd Táncszínházban Foltin Jolán Kossuth-díjas koreográfus vezetésével hosszú évek óta működik egy alkotóműhely, amely a Táncszínházat világhírűvé tette. Új bemutatójuk, *A Tánczmester* az elmúlt századok különös világába vezet.

05. 10. 10:30

NEMZETI TÁNCSTHÍNHÁZ, BUDAPEST

05. 19. 10:30, 15:00

NEMZETI TÁNCSTHÍNHÁZ, BUDAPEST

Tündérmese

A Honvéd Táncszínház előadása

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy Jánoska, aki megelégette két testvére gonoszkodását, és elindult szerencsét próbálni... Így indul a mese a jó Tündérről. Segítségével a nézők még sok más mesehőssel találkozhatnak

Rendező-koreográfus: Zsuráfszky Zoltán

05. 12. 15.00, 19.00

NEMZETI TÁNCSTHÍNHÁZ, BUDAPEST

05. 13. 15.00, 19.00

NEMZETI TÁNCSTHÍNHÁZ, BUDAPEST

Várkonyi Mátyás – Béres Attila: Egri csillagok

A Honvéd Táncszínház előadása

Közreműködik: Honvéd Színház, Vasas Művészegyüttes, Bihari aprók

A szerzőpáros Gárdonyi Géza egyik legismertebb történelmi regényét dolgozta fel. A látványos, felnőttet és gyermeket egyaránt rabul ejtő történelmi musical népszerű előadóművészek és kb. száz táncos előadásában került színpadra.

Rendező-koreográfus: Novák Ferenc

05. 22. 19:00

NEMZETI TÁNCSTHÍNHÁZ, BUDAPEST

A 60 éves Honvéd Együttes Táncszínházának jubileumi estje

A Honvéd Táncszínház előadása • Rendező-koreográfus: Zsuráfszky Zoltán

A három művészeti kart ötvöző Honvéd Együttes idén ünnepli fennállásának 60. évfordulóját. A világhírű Honvéd Táncszínház „anyanyelve” a Kárpát-medence néptáncckincse. Ebből a páratlanul gazdag mozgásvilágból építkeznek a repertoár. A Táncszínház zenekara a paraszttzene hagyományainak kutatója-gyűjtője és autentikus megszólaltatója. Az elmúlt 60 év öröksége kötelező érvényű: a Honvéd Együttes jövőjének is záloga.

A Honvéd Táncszínház művészeti vezetője: Zsuráfszky Zoltán • Zenei vezető: Árendás Péter.

A HONVÉD EGYÜTTES JÚNIUSI PROGRAMJA

06. 04. 15:00

KÖRCSARNOK, EGER

Szörényi Levente- Bródy János: Kőműves Kelemen

Sarkadi Imre befejezetlen drámáját zenés színpadra átdolgozta: Ivánka Csaba

A Honvéd Táncszínház előadása • Közreműködik: Kátai István és Györy András Botond

A mitikus gyökerű rockballada azt sugallja, hogy egy mű létrehozásához, átvitt értelemben egy államalakulat felépítéséhez fanatikus hit kell. Ám ez a folyamat megszüülheti azt a másikfajta embert, a cinikust is, aki szerint ez egy hazugság-rendszer, és ennek érdekében manipulálja a tömeget s a főhöst. • Rendező-koreográfus: Novák Ferenc

Műsorajánlat

HEARTS

HONVÉD EGYÜTTES

Művészeti Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
1087 Budapest Kerepesi út 29/b.

Postacím: 1581 Budapest Pf.: 28 • Telefon: 314-06-63 • Fax: 334-37-72 • www.honvedart.hu

06. 06. 19:00

NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ, BUDAPEST

Mezőség – Élő Martin Archivum V.

A Honvéd Táncszínház és zenekara előadása

Mezőség hullámos dombjait néhányan Erdély „Holt-tengerének” nevezik. A műsor a belső-mezőségi falvak táncait, dalait (Kallós Zoltán gyűjtéseiből) és a magyarpalatkai zenészek muzsikáját mutatja be.

Rendező-koreográfus: Zsuráfszky Zoltán

06. 06. 19:00

SAVOYAI-KASTÉLY, RÁCKEVE

06. 28. 15:00

TATAI VÁR

Cintányéros cudar világ – A Honvéd Férfikar előadása

Közreműködik Szalai Antal primás és zenekara

Az 1949-ben alakult, világszerte egyedülálló Honvéd Férfikar Magyarország egyetlen hivatásos férfikara. Hangzásában az orosz kórusok hangterjedelme kivételes emocionális érzékenységgel és kifejezőerővel párosul. Ebben a műsorban folklór-, opera-, és operett-összeállítások hangzanak el – Brahms, Erkel, Liszt, Lehár, Kálmán, Kacsóh, Kodály műveiből.

06. 07. 19:00

SAVOYAI-KASTÉLY, RÁCKEVE

János vitéz – A Honvéd Táncszínház előadása

A Szerzőgárda – „tisztetetlenül tisztelve” Petőfi 1844-ben megírt remekművét –, sajátos zenés-táncos mesejátékot alkotott. Ez híven követi Kukorica Jancsi és Iluska édesbús történetét, ám a magyar néptáncokból merítve sokféle folklórellemmel és vérbő humorral szövi át a költemény cselekményét. • Koreográfia: Román Sándor, Szűcs Elemér • Rendező: Novák Ferenc

06. 09. 19:00

MŰVÉSZETEK PALOTÁJA FESZTIVÁLSZÍNHÁZ, BUDAPEST

Fekete-piros...tánc – Színek és párhuzamok a magyar néptáncban

A Honvéd Táncszínház és zenekara előadása

A műsor első felében az együttes felidézi az elmúlt 30 év legjelentősebb tematikus néptánc-koreográfiáit, s melléjük állítja az eredeti táncgyagyományt, amely kiindulásul szolgált a mű megalkotásához. A második részben folytatódnak a párhuzamok, de már a legújabb műveken keresztül. • Rendező-koreográfus: Zsuráfszky Zoltán

06. 11. 10:30, 15:00

NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ, BUDAPEST

Lúdas Matyi

Énekes táncjáték Fazekas Mihály „Eredeti Magyar Regéje” nyomán

A Honvéd Táncszínház előadása

A Honvéd Táncszínház színpadán igazát kereső Lúdas Matyi sokban különbözik eredeti önmagától: a debreceni költő-botanikus, Fazekas Mihály majd' kétszáz éves költeményének örökifjú hőstől. Ami viszont nem változott: a táncban és dalban elbeszélte kalandok után a színpadon is győzedelmeskedik az igazság. • Rendező-koreográfus: Novák Ferenc

06. 16. 19:00

MŰVÉSZETEK PALOTÁJA FESZTIVÁLSZÍNHÁZ, BUDAPEST

06. 26. 19:00

KÁLMÁN IMRE KULTURÁLIS KÖZPONT, SIÓFOK

Monarchia – Népek tánczai

A Honvéd Táncszínház és zenekara előadása • Közreműködik Szalai Antal primás és zenekara

A műsor a soknemzetiségű Osztrák-Magyar Monarchia népeinek szokásait, táncait, pompás viseletkultúráját mutatja be, felvillantva a főúri bál élet egyes pillanatait is. • Rendező-koreográfus: Zsuráfszky Zoltán

06. 18. 21:00

MISKOLCI NEMZETI SZÍNHÁZ – NYÁRI SZÍNHÁZ

Párhuzamok: Bartók + Kodály

A Honvéd Táncszínház előadása a Miskolci Nemzetközi Operafesztiválon

A 60 éves Honvéd Táncszínház különleges módon illusztrálja Bartók és Kodály egy-egy művét. • Koreográfus: Zsuráfszky Zoltán

06. 20. 19:00

SIKLÓSI VÁR

Vivát Bacchus – A Honvéd Férfikar előadása

Magyarország egyetlen hivatásos férfikara műsorán tartja a teljes férfikari kórusirodalom legnagyobb részét. Ebben a műsorban bordalokból válogatnak, méltó környezetben.

06. 27. 21:00

SZABADTÉRI SZÍNPAD, ALSÓ PARK, GÖDÖLLŐ

Tolcsvay László-Tolcsvay Béla: Magyar Mise

Közreműködik a Honvéd Táncszínház, Honvéd Férfikar és a Hegedős együttes

A hatalmas szereplőgárdát felvonultató, látványos darab olyan oratórium, mely a rockzenét, a szimfonikus zenét, és a népzenei ötvözi. • Vezényel: Hollerung Gábor

Hazai köszöntő

**Kedves Kollégák!
Tisztelt Közönség!**

Irigylem a táncosokat, irigyellek beneteket, mondta nekem a közelmúltban egyik magyar kortárs költő barátom. Azért, mert a tánc nem csak a szellem, de a test költészete is egyben. Nem beszélve arról, hogy a pusztán test megszólalása, „beszéde” ősi, elemibb és humánusabb mindennél, ami a földkerekségen létezik. Még oázis sem tudunk az áldott anyaméhben, amikor már táncolni igen. A tánc nyelve ráadásul érthető a világ bármely szegletében, nem kell hozzá szótár, nem kell hozzá műfordító. Nem irigyellek beneteket, táncosokat – folytatta – mert ilyen gyönyörűségesen nehéz és ilyen rövidre szabott művészi pályára sincs még egy a világon. Csak meg erősíteni tudom barátom szavait ezen az ünnepnapon, amikor egy kicsit nagyobb reflektorfénybe kerülünk.

De mi nem szeretnénk, ha ez fény csak egyetlen napig esne miránk. Fájó közhely, amikor azt mondom, hogy világválság van, hogy háború

van a lelkekben, s ilyenkor hallgatnak a Múzsák. Kedves Barátaim, hát a mi Múzsáink ne hallgassanak! Fogjunk össze valamennyi táncművészeti ág megbecsüléséért, a néptáncról a klasszikus baletten át a kortárs műfajig, egymásért és nem utolsó sorban Önökért, Kedves Közönség! Mozgassunk meg minden létező követ annak érdekében – az oktatástól az egyéni elismerésig – hogy ne legyen többé mostoha műfaj a Tánc!

Legyen nehéz időkből morális kötelezettségünk a tánc jövőjének keresése, és az, hogy minél szélesebb rétegeket vonjunk be ebbe csodálatra méltó tevékenységbe.” – üzeni ünnepi köszöntőjében professzor Alkis Raftis, a Nemzetközi Tánc Világtanács elnöke.

Legyen így, így legyen! Isten éltesse a Tisztos Táncosipart!

Kiss János

Kossuth-díjas Érdemes Művész
Győr, 2009. április

*Elhangzott Budapesten,
a Művészetek Palotájában
2009. április 29-én*

Nemzetközi üzenet

Ezt a nagyon különleges napot, a Nemzetközi Táncnapot szenteljük egy olyan nyelvnek, amelyet mindenki beszél az egész világon. Amely testünk és lelkünk, őseink és gyermekeink jellegzetes nyelve. Ezt a napot szenteljük minden istennek, gurunak és nagyszülőnek, aki örökké tanít és inspirál bennünket.

És minden dalnak és impulzusnak és mozzanatnak, ami örökké arra indít minket, hogy mozogjunk.

És a kisgyerekeknek, aki azt szeretné, hogy úgy mozogjon, mint a sztárok.

És az anyának, aki azt mondja: te már egy kész sztár vagy!

Ezt a napot szenteljük mindenkinek, minden vallásnak, színnek és kultúrának, ami a hagyományokat a múltból a jelen történésein át a jövő álmai felé viszi.

Szenteljük ezt a napot a táncnak, számtalan válfajának, és hatalmas erejének amely képessé tesz minket a kifejezésre, az átalakulásra, az azonosulásra és az élményre.

Akram Khan

Indiai származású
angol táncos, koreográfus

*Elhangzott Párizsban,
az UNESCO-székházban,
Des Pas Perdus teremben
2009. április 30-án*

Sólyom László köztársasági elnök és Gyurcsány Ferenc miniszterelnök a Parlamentben március 15. alkalmából

Kossuth-díjat adományozott
JURONICS TAMÁS Harangozó Gyula-díjas és EuroPAS Magyar Táncdíjas táncművésznek, koreográfusnak, a Szegedi Kortárs Balett művészeti vezetőjének.

Dr. Hiller István oktatási és kulturális miniszter – **Dr. Sólyom László**, a Magyar Köztársaság Elnöke megbízásából –

**A Magyar Köztársaság
Kiváló Művésze díjat
adományozta**

VÉGH KRISZTINA Harangozó Gyula-díjas és EuroPAS Magyar Táncdíjas balettművésznek, Érdemes Művésznek, a Magyar Állami Operaház első magántáncosának.

**A Magyar Köztársasági
Érdemrend lovagkeresztjét
adományozta**

SEBESTÉNY KATALIN Liszt Ferenc-díjas balettművésznek, Érdemes Művésznek, a Magyar Táncművészeti Főiskola főiskolai tanárának;

SZAKÁLY GYÖRGY Kossuth-díjas és EuroPAS Magyar Táncdíjas balettművésznek, Kiváló Művésznek, a Magyar Állami Operaház ny. magántáncosának, a Magyar Táncművészeti Főiskola intézet-igazgatójának, szakmai rektorhelyettesének.

**A Magyar Köztársasági Ezüst
Érdemkeresztjét adományozta**
KÁLMÁN FERENC táncművésznek.

**A Magyar Köztársasági Bronz
Érdemkeresztjét adományozta**
VARGA PÉTER táncművésznek, a Hagyományok Háza-Magyar Állami Népi együttes tánckari asszisztensének.

Harangozó Gyula-díjat kapott:
BONIFERT KATALIN, a Duna Művészegyüttes tánckarvezetője, szólistája, **DUDA ÉVA** koreográfus, **GERGYE KRISZTIÁN**, a Nemzeti Színház és a Gergye Krisztián Társulat koreográfusa, táncművésze, **RADINA DACE** balettművész, a Magyar Állami Operaház magántáncosa,

SEBESTYÉN BÁLINT, a Győri Balett magántáncosa, **SZIGETI OKTÁVIA** táncművész, a Magyar Táncművészeti Főiskola főiskolai adjunktusa.

2009. április 29-én

„Márciusi Ifjak” Díj:

2008-ban a Magyar Köztársaság kormánya **Márciusi Ifjak** néven díjat alapított az 1848-as szabadságharc 160. évfordulója alkalmából olyan 35 év alatti fiatalok részére, akik kiemelkedő alkotótevékenységükkel hozzájárulnak nemzeti értékeink megőrzéséhez és gazdagításához. A díjat, melyet az idén 15 fiatalnak ítéltek oda, március 15-én, a MŰPÁban megrendezett díjátadó ünnepségen **Lukács András** balettművész-koreográfus, lapunk EuroPAS Magyar Táncdíjas táncművésze vehette át.

Lábán Rudolf-díj 2009.

A kortárs tánc szakmai díját **BOZSIK YVETTE** a Magyar Állami Operaház kortárs balettestjének első részében látható *Menyegző* című koreográfiájáért, **LADÁNYI ANDREA** a Borlai Gergővel készített BL című kompozícióért vehette át.

Március 15. alkalmából A Magyar Újságírók Országos Szövetségének Elnöksége – több évtizedes eredményes újságírói munkásságáért – a Szövetség Aranytollát

adományozta

KAÁN ZSUZSA újságírónak, kritikusnak, a TÁNCMŰVÉSZET főszerkesztőjének.

Április 29., a Tánc Világnapja tiszteletére a Magyar Táncművészek Szövetsége szakmai díjakat adományozott.

Életműdíj:

DÓZSA IMRE Kossuth-díjas Kiváló Művész, a Magyar Táncművészeti Főiskola ny. főigazgatója, balettmestere;

FODOR ANTAL Erkel-díjas koreográfus, Kiváló Művész.

Posztumusz Életműdíj:

IFJ. NAGY ZOLTÁN (1966-2008) Kossuth-díjas és EuroPAS-díjas táncművész, a Magyar Állami Operaház magántáncosa, a Magyar Táncművészeti Főiskola rektora; **LESZTÁK TIBOR** (1955-2008) a MU Színház alapítója, művészeti vezetője.

Az évad legjobb alkotója:

MIHÁLYI GÁBOR Harangozó Gyula-díjas és EuroPAS Magyar

Táncdíjas táncművész, koreográfus, a Magyar Állami Népi Együttes művészeti vezetője;

KOVÁCS GERZSON PÉTER Harangozó Gyula-díjas táncművész, koreográfus, látványtervező, a TranzDanz megalapítója és művészeti vezetője.

Az évad legjobb női táncosa:

SÓTHY VIRÁG Harangozó Gyula-díjas és EuroPAS Magyar Táncdíjas táncművész, a Győri Balett magántáncosa;

BALKÁNYI KITTY táncművész, a Szegedi Kortárs Balett, a Bozsik Yvette Társulat, a Budapest Táncszínház és Fodor Zoltán koreográfiainak vendégtáncosa.

Az évad legjobb férfi táncosa:

GOMBAI SZABOLCS táncművész, a Bozsik Yvette Társulat tagja;

PÁTKAI BALÁZS Harangozó Gyula-díjas táncművész, a Győri Balett magántáncosa.

Az évad legjobb végzős növendéke:

ROTTER BIANKA táncművész, a Magyar Táncművészeti Főiskola végzős növendéke;

SZENTES MÁTÉ táncművész, a Magyar Táncművészeti Főiskola végzős növendéke;

HOLODA PÉTER táncművész, a Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola végzős növendéke;

BENKŐ DÁVID táncművész, a Nyíregyházi Művészeti Középfőiskola és Kollégium Táncművészeti Tagozatának végzős növendéke.

„A táncművészetért” díjat

KRÁMER GYÖRGY Harangozó Gyula-díjas táncművész, koreográfus, a Miskolci Nemzeti Színház Táncmozgatóinak vezetője, a Veszprémi Kortárs Táncfesztivál művészeti vezetője, valamint **VÁNDORFI LÁSZLÓ** színész, rendező, a Pannon Várszínház igazgatója, a Veszprémi Kortárs Táncfesztivál igazgatója vehette át.

„A táncoktatásért és tánctudományért” díjat

RÓNAY MÁRTA táncművész, táncpedagógus, a Pécsi Művészeti Gimnázium és Középfőiskola táncművészeti tagozatának balettmestere, valamint

BEHUMINÉ SZÜDY ESZTER táncörténész, tánckritikus, az OSZMI Táncarchívumának vezetője kapta.

Imre Zoltán-díjban részesült SZÖGI CSABA Harangozó Gyula-díjas táncművész, koreográfus, a Közép-Európa Táncszínház vezetője.

XVI. EuroPAS Magyar Táncdíj: A TÁNCMŰVÉSZET című folyóirat szakmai díjának kuratóriuma a tánc világnapja és hazánk EU-s csatlakozásának 5. évfordulója alkalmából 2009. május elsején, a Budapesti Operettszínházban osztotta ki – 16. alkalommal – a folyóirat 1993-ban alapított díját: az EuroPAS Magyar Táncdíjat. Pauer Gyula Munkácsy és Kossuth-díjas szobrászművész bronzszobrát és a TÁNCMŰVÉSZET médiaajándékát az idén 6 művész vehette át.

2009-ben EuroPAS-díjas lett:

1./ A „Magyarországon működő magyar táncos/koreográfus” kategóriájában, klasszikus és modern balett ágazatban:

BOROS ILDIKÓ – a Magyar Nemzeti Balett szólistája,

KERÉNYI MIKLÓS DÁVID – a Magyar Nemzeti Balett szólistája.

2./ A „Magyarországon működő magyar táncos/koreográfus” kategóriájában, autentikus és kortárs néptánc ágazatban:

NEMES SZILVIA – a Magyar Állami Népi Együttes szólistája,

CSABA ZSOLT – a Magyar Állami Népi Együttes szólistája.

3./ A „Magyarországon működő magyar táncos/koreográfus” kategóriájában, modern tánc-showtánc ágazatban:

BAKÓ GÁBOR – független művész.

4./ A „Külföldön működő magyar táncos/koreográfus” kategóriájában, klasszikus és modern balett ágazatban:

HARANGOZÓ GYULA – a Wiener Staatsoper und Volksoper balettigazgatója és a Wiener Ballettschule igazgatója.

A kitüntetetteknek szeretettel gratulál, és pályájukon további sikereket kíván:
a TÁNCMŰVÉSZET szerkesztősége és kiadói kuratóriuma

Kedves Olvasók!

Őnök az ünnepi évfolyam 2. számán sem látnak változást. Mielőtt azonban azt hinnék, hogy a kiadói alapítvány beadványai sikerrel jártak, tévednek.

A Tánckollégium – márciusi állapotában – egyszerűen nem foglalkozott a kérelemmel, mondván: a folyóiratok támogatása tavaly decemberben eldöntésre került, így nincs mód az újratárgyalásra. Pedig volt, aki a kollégiumi tagok közül bátorított: „Ide pályázz, mert itt még van pénz!” Lehet, hogy volt, csak nem a TÁNCMŰVÉSZET számára.

A minisztériumtól is érkezett egy kioktató hangú levél, jelezve, hogy az NKA feladata nem a folyóiratok eltartása, hanem a támogatása. Ráadásul válság van!

Hát igen, válság, az van!

Csak hogy a TÁNCMŰVÉSZET kiadóját nem a világgazdaság, hanem a Tánckollégium aránytalan pénzosztása sodorta válsághelyzetbe!

Úgy érzem, e sablonlevelet is felesleges volt elküldeniük, s benne „eltartásról” beszélni, amikor a 2008-as osztásnál épp ez a lap kapta a legkevesebbet. Az *eltartás* gondolatát talán a *kortárs színház- és táncművészettel* foglalkozó folyóirat (Ellenfény) esetében kellene felvetni (mégpedig fordított előjellel), amely 2009-re annyi pénzt kapott, amennyit az NKA-tól – az NKA fennállása óta – tánclap még soha: **TIZENNÉGY millió forintot!** Ennyiből már lehet gazdálkodni! *Ennyiből azt a lapot akár el is lehet tartani!*

A másik vegyes lap (*Zene, zene, tánc*), amit 1994-ben azzal a szándékkal hoztak létre, hogy egyidejűleg a MUZSIKA és a TÁNCMŰVÉSZET szűnjön meg (!) –, 2008-ban 4 számot jelentetett meg, számonként 12-14 oldalon (azaz éves szinten akkora terjedelemben, amekkora *egyetlenegy* TÁNCMŰVÉSZET oldalszáma!). Ezt a kiadványt a Tánckollégium azzal „jutalmazta”, hogy 2009-re már **HAT millió Ft** támogatást szavazott meg számára.

Mindkét laphoz képest a TÁNCMŰVÉSZET, mely évente 6-szor, 44-44 oldalon, magas nyomdai színvonalon jelenik meg, már az 1991./1. számtól kezdve tartalmazott *hirdetéseket*, sőt, egyéb támogatásokkal is rendre kiegészíti az NKA, azaz „az állam pénzét”. E tények ellenére a 2009-es ünnepi évfolyam – talán „büntetésül” (?) – mindössze **ÖTMILLIÓ forintot** kapott.

Mi lesz Veled, TÁNCMŰVÉSZET, ha még az idén nem kapsz valahonnan segítséget?

Kaán Zsuzsa

Az EU Kultúra (2007-2013) keretprogramjának 2010-re szóló felhívásai

A jogi személyiség kulturális szervezetek most öt kategóriában adhatják be pályázataikat az Európai Unió Kultúra keretprogramjában:

- kulturális együttműködési tevékenységek (0-24 hó)
– **beadási határidő: 2009. október 1.**
- többéves együttműködési projektek (3-5 év)
– **beadási határidő: 2009. október 1.**
- európai jelentőségű kulturális szervezetek működési támogatása
– **beadási határidő: 2009. november 1.**
- kulturális együttműködési projektek harmadik országokkal
– **beadási határidő: 2010. május 1.**

A pályázattal kapcsolatosan minden információ megtalálható (folyamatosan frissített formában) a www.kulturpont.hu/eukulturaprogram oldalon.
1072 Budapest, Rákóczi út 20.
www.kulturpont.hu
info@kulturpont.hu

A KultúrPont Iroda az Európai Unió Kultúra keret-programjának hivatalos magyarországi koordinátora, működésének támogatói az Európai Bizottság Oktatási és Kulturális Főigazgatósága és az Oktatási és Kulturális Minisztérium.

A KultúrPont Iroda tánc hírei:

Férfi táncosokat keresnek Spanyolországban

A spanyol Morelos Chamber Ballet nevű balettegyüttes kiváló klasszikus és kortárs tánctechnikai ismeretekkel bíró, hivatásos férfitáncosokat keres.

Jelentkezési határidő: 2009. július 15.

Sokoldalú táncosokat keresnek Hamburgban

Táncosokat és táncosnőket keres a Best of Musical Gala 2010 című előadásához a hamburgi Stage Entertainment.

Jelentkezési határidő: 2009. július 20.

Német színház női szólótáncost keres

A saarbrückeni Donlon Táncegyüttes legalább hároméves előadói tapasztalattal rendelkező női szólótáncost keres.

Az évad 2009. augusztus 21-én kezdődik.

Brit balettegyüttes táncosokat keres

2009 őszi fellépéssorozatához keres klasszikus tánctudással rendelkező férfi és női táncosokat a brit Balettszínház.

Balet-táncosokat keresnek Londonba

Írországi előadások turnéjára keres balett-táncosokat a londoni European Ballet.

Kanadai balettegyüttes férfi és női táncosokat keres

A kanadai Atlantic Balettszínház klasszikus tudású férfi női szólótáncosokat keres a 2009/2010-es évadra.

Japán balett-társulat táncosokat keres

Táncosokat keres a japán Yokohama város újonnan alakuló balett-társulata. Önéletrajz, fénykép és DVD beküldésével lehet jelentkezni.

Bővebb információ:

www.kulturpont.hu/tancmuveszet

Balett-technika nélkül külföldön nem képeznek táncost!

VASTAPSOS SIKERT ARATOTT A TAVASZI FESZTIVÁL NYITÓ ELŐADÁSA MÁRCIUS 21-ÉN. A LONDONBAN ÉLŐ VILÁGHÍRŰ ZONGORAMŰVÉSZ, VÁSÁRY TAMÁS ÉS FELESÉGE, A BALETTMŰVÉSZ TUNYOGI HENRIETT ABBÓL A CÉLBŐL TARTOTTAK KÖZÖS KONCERTET A MŰVÉSZETEK PALOTÁJÁBAN, HOGY A KOMOLYZENÉT ÉS A KLASSZIKUS BALETTET MEGISMERTESSÉK ÉS MEGSZERETESSÉK A LEGFIATALABBAKKAL – A GYERMEKOROSZTÁLYAL. EZ A SZÁNDÉK – NAPJAINK KULTURÁLIS ÉLETÉBEN – IGENCSAK NEMES, BÁR KORÁNTSEM EGYSZERŰ VÁLLALKOZÁS.

V.T.: A Budapesti Tavaszi Fesztivál szervezői megkérdezték tőlünk, milyen korosztálytól jöhetnek a nézők – meséli 'in medias res' Vásáry Tamás. – Azt válaszoltam: A pólyától! Nincs korhatár se lefele, s persze, felfele se. Mert aki egy ilyen koncertre eljön, vagy akit a szülei elhoznak, abban már mindenképp lehet valami szikra. Itt pedig akár egy életre szóló élményt is kaphat. Ezért is szorgalmazzuk, hogy ezeken a koncertjeinken lehetőleg minden korosztály jelen legyen.

A műsort elég nehéz volt megszerkeszteni a címe, a *Zene-Tánc-Ábécé* alapján: zenetörténet és tánc történet, a kezdetektől napjainkig, s mindez egy-másfél órán belül. Lehetetlen vállalkozás. Először mégis azt gondoltam, mutassunk ízelítőt minden stílusból, *Scarlattitól Kurtáig*. Végül csak négy zeneszerzőt választottam: *Beethovent, Chopint, Debussyt* és *Bartókot*. Azért őket, mert művészetük a zenetörténetnek tán a négy legjelentősebb periódusát képviseli. Mindazt, amit a klasszikus, romantikus, impresszionista és XX. századi modern zeneművészet jelent. A táncvaló kapcsolat miatt Beethoven és Bartók került egymás mellé, a szünet után pedig Debussy és Chopin következett.

– Az idén már ötödik alkalommal kért fel benneteket a közös koncert megrendezésére a fesztivál-igazgatóság.

V.T.: – Ezek szerint nekik is fontos, amit képviselünk. És mindig hívtunk vendégeket is. Ezúttal *Solymosi Tamás* táncolt Henivel. Számomra pedig a választott zeneszerzők és műveik egy zongoraestényi zenét tettek ki.

– A produkció valójában tehát egy rendhagyó zongoraest volt, amelynek minden második száma táncszám.

V.T.: – Pontosan, azon praktikus okoknál fogva, hogy át tudjanak öltözni, és tudjanak pihenni. A magam részéről egy Beethoven-sonátával kezdtem, azután a *Für Elise*-re táncolt szólót Henriett. A Bartók-blokkban játszottam a *Szonátinát*, majd néhány részletet a *Gyermekeknek* sorozatból és az *Opus 14. Szvit* elementáris, robosztus III. tételét, amire Heni és Tamás az első pas de deux-t táncolta. A szünet után Heni szólójával folytatódott a koncert (Debussy: *Holdfény*). Ezután két prelűdöt: a *Tűzijátékot* és a *Lenhajú lányt* játszottam, Heni pedig ismét táncolt egy szólót: a *Cakewalk*-ot a *Childrens's Corner Suite* utolsó tételére. Végül az utolsó, Chopinnek szánt

Fotók: Kanyó Béla

„Zene-Tánc-Ábécé”: Tunyogi Henriett a balettművészet kulisszatitkaiba avatja be a közönséget

Találkozás
Tunyogi Henriettel és Vásáry Tamással

blokkban először Solymosi Tamás lépett színpadra egy katonás polonézzal, majd etüdokról beszéltem és etüdokeket játszottam. Végül Heni, sőt Tamás is beszélt, és a *G-moll-balladára* készült pas de deux fejezte be a műsort.

– Henriett, túl vagy egy komoly filmsorozaton, amit már többször is sugárzott a magyar televízió, és a Tavaszi Fesztivál idején megismételte az egészet. A „Balett-ABC Henriett-tel” című sorozat egyes részleteit kiemelted, és összekapcsoltad a MÚPA-beli koncert során.

T.H.: Igen, igyekeztem az előadás alatt is használni a filmet, hogy férjem zongorajátékát és a táncszámokat a televíziós sorozat részleteivel is társítsuk. Azt hiszem, így sokkal többet tudtunk adni a gyerekeknek, mintha a színpadon magaráztam volna pl., hogyan is néz ki a spicc-cipő. A filmen ez szépen látható, ez alatt pedig volt időm átöltözni, és készülni a tánra.

– Ritkaság, hogy a táncos beszél, miként az is, hogy a zenész beszél. Bár Fischer Iván és Kocsis Zoltán is gyakran ezt teszi. Mondhatni tehát, hogy ez most divat a szó legjobb értelmében. De az, hogy Vásáry Tamás zongorázik és eközben beszél, sőt vezényel, szintén nem mindennapos.

– V.T.: A 90-es évek közepén „A zenén túl” címmel volt egy sorozatom, amelyről Henriett egy

könyvet is megjelentetett a születésnapomra. Ebből kiderül: számomra ahhoz, hogy emberi dolgokról beszéljek, a zene az apropó. Ez az, amiben az enyém különbözik sok más hasonló itthoni, vagy külföldi sorozattól. Én soha nem egy zenei ismeretterjesztő beszédet szerkesztek, hanem emberi, szellemi, pszichológiai dolgokról beszélek. Így hozom közelebb a zeneszerzőt s a zenét a közönséghez. Hisz a zeneszerzők elsősorban emberek voltak. Azért csodás a zenéjük, mert emberi dolgokról van bennük szó.

– Arányosnak éreztem a zene s a tánc váltogatását. Mennyi volt az az idő, amennyit az egyes blokkokra szántatok?

– T.H.: A kétrészes műsorban majdnem egy órányi lett a zene, és félórányi a beszéd. Emellett került sor a táncprodukciókra. A Fűr Elise-t magamnak koreografáltam. Renato Paroni készítette az amerikai dzsesszszámot: a Cakewalk-ot és a polonézt; Paul Chalmer komponálta a Holdfényt, és Hajzer József, akivel most dolgozunk először, koreografálta a Bartók- és a Chopin-kettőst. Vele a németországi Triesben folytak a próbák, ahol ő él. Boldog vagyok, amiért rá tudtam venni, hogy alkosson nekünk egy-egy számot. Ezáltal végre be tudott mutatkozni Budapesten is, holott nem csak Németországban, de már New Yorkban is sikerrel koreografált. Fantasztikusan tehetségesnek tartom. Nagy jövőt jósolok neki a szakmában!

– Egy olyan nemzetközi rangú, világutazó muzsikussal, mint Vásáry Tamás, nem érzi dehonesztálónak, hogy gyerekeknek tart ismeretterjesztő koncertet?

Vásáry Tamás...

...és Tunyogi Henriett

Chalmer-Debussy: Clair de Lune
Fotók: Kanyó Béla

V.T.: – Szó sincs róla. Nagyon komoly feladatnak érzem. Ez az igazi közönségnevelés, a közönségverbuválás. Mert nyugaton a hangversenyeken, sajnos, egyre inkább csak az idősebb generációt látod. Fialokat alig, mert popkoncertekre járnak. Keleten meg másképp van, de mi nyugaton élünk. És szeretném, hogy a fiatalok ott is megismerjék a klasszikus zenét. Örömmre a 90-es évek közepén, az említett sorozatom alatt egyre több fiatal jött a hangversenyekre. Ez egy misszió, és munkának sem utolsó. Közismert, hogy kommersziális okokból ömlesztik a popzenét, ám olykor a gyerekek nem is tudják, hogy „zanzásítva” komoly zenét hallgatnak. Számtalanszor „popzene-áruhában” hallok Schumann, Mozartot, egy foszlányt, egy dallamot. Felhasználják, a fiatalok imádják, és nem tudják, miért olyan szép! Mert Schumann, vagy Mozart szerezte.

– Mi a megoldás?

V.T.: – Talán kötelezővé kellene tenni a zene *hallgatását is*, nem csak a tanítását. Szerintem minden héten kellene egy óra, amikor a gyerekeknek komoly zenét játszanának. Így talán lenne, aki fogékonyá válna iránta.

T.H.: – Erről jut eszembe, hogy a Duna TV-ben, még a sorozatom előtt, a Cimborá-Egyetem számára készítettem egy kétrészes műsort a táncról. Az első részben vagány kislányok voltak a nézők, s kérdezték, miről lesz szó. Mondtam, a táncról, a balettről. „Jaj, ne! Mi futballozni szeretnénk!” Azután nem akartak hazamenni a forgatásról. Megértették, micsoda szépség rejlik

abban, ha mozdulatokkal, szavak nélkül mondjuk el az érzéseinket. Elragadtatva nézték a Rómeó és Júlia erkélyjelenetét: „De hát ezt értjük!” Érdemes táncot reklámozni, csak meg kell találni az utat a fiatalokhoz.

– Lehet, hogy ez a misszió a balett életben tartásának és az új generáció soraiban való terjesztésének az egyik módja?

T.H.: – Biztosan. Jelenleg harmadszor ismétlik a filmsorozatot. Rengeteg levelet kapok gyerekektől, nagymamáktól, tanároktól: *mikor jön már ki DVD-n?* Szeretnék többször megnézni, mert szükségesnek tartják, tanulnak belőle.

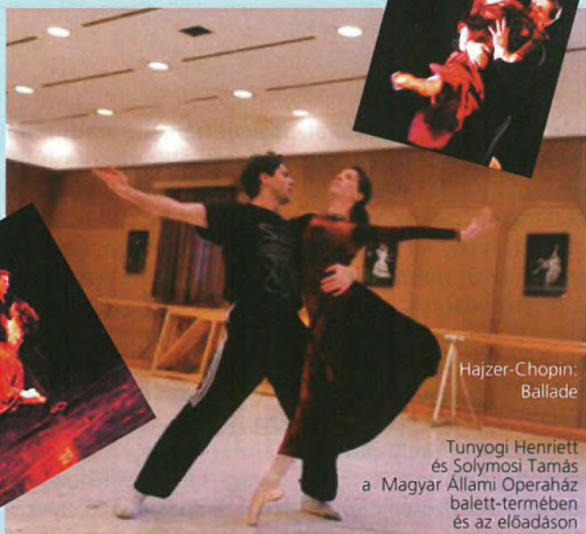
Egyébként ahhoz, hogy az anyagot összeállíthassam, nagyon sokat olvastam angolul, és patinás könyvtárakban kutattam New Yorkban és Londonban is, hisz mindannak nincs is magyar nyelvű irodalma, amiből felépítettem a sorozatot. Igaz, kezdetben a személyes kíváncsiság hajtott, mert amikor kutatni kezdtem, még nem tudtam, hogy felkérést kapok az MTV-től. Visszatekintve látom, mennyire hasznos volt.

– Ebben a sorozatban leginkább a klasszikus, romantikus és neoklasszikus balett diadalát hirdeted. Természetesen nyugaton a folytatás is virágzik. Csakhogy más nyugaton az új út, amit én is annak tartok, pl. Forsythe és követői, és más, amiről itt azt hitetik el a nézőkkel, hogy az az igazi.

T.H.: Sokat tartózkodom Londonban, s az itthoni új eredményeket nemigen ismerem. De amikor hazajövök, mindig meglepődöm, hogy a balett mennyire nem kedvelt. Ott még egy postás is, még a közértes is

Chalmer-Debussy: Clair de Lune
Fotó: Kanyó Béla

Hajzer-Chopin:
Ballade

Tunyogi Henriett
és Solymosi Tamás
a Magyar Állami Operaház
balett-termében
és az előadáson

tudja, mi a balett. Annyira tisztelik. Azt is tudom, hogy *külföldön minden új táncnak a klasszikus balett az alapja*. Minden modern táncos rendkívül magas szinten műveli: még a spicctechnikájuk is tökéletes! Természetes, hogy spicc-cipőt is húznak! Nem is tudom eldönteni, hogy ki is az illető: valakiről azt hittem, ragyogó klasszikus táncos, és kiderült róla, hogy az egyik vezető modern táncos. De úgy táncolja az akadémikus balettet, hogy bármikor felvehet egy tütüt, és eltáncolhat egy főszerepet! Tudom, hogy a klasszikus balett a tréningnek is nélkülözhetetlen része. Ez a testkultúra, ez a tudás létezik, és alapvető dolog. Klasszikus balett-technika nélkül külföldön nem képeznek táncost!

– **Bezzeg nálunk az operaházi balettegyüttesen kívül mindenki leveszi a spicc-cipőt! Sőt, egyre erősebben**

Fokin – Saint-Saëns:
A haldokló hatyú
Tunyogi Henriett
(nemzetközi művész)

Kanyó Béla fotói
lapunk „TÁNCPALETTA
2008” című operaházi
gálaestjén készültek

létezik egy ártalmas, rosszul értelmezett modernizmus: a komoly technikákat nem igénylő, kortársnak hívott minimalizmus hajszolása, ami sok mindent foglal magába; esztétikai alapvetéssel megtámogatva, a konkrét technikáig. Akik ezt művelik, azok elvetik, mert porosnak, elavultnak tartják a klasszikus balettet. Gyanítom, azért, mert legtöbbjük nem lenne képes megtanulni, magas színvonalon művelni, és művészetté fejleszteni! Akkor hát nem sokkal egyszerűbb leszólni?! Léteznek neves együttesek, ahol egyáltalán nincs balettóra. Helyette csak különféle kortárs tréning zajlik, 1-2 hetes kurzusokkal tarkítva. Ezek persze érdekesek, hasznosak is lehetnének, csakhogy önmagukban nem érnek sokat. Martha Graham is azt hirdette: „9 év alatt tanulsz meg táncolni, hogy azután megszűless a pillanatban!” És nem azt: „vegyél részt néhány kéthetes kurzuson, és máris táncos lettél!”

T.H.: – Az én tapasztalatom, amiért őszinte tiszteletet érzek a kinti táncosok iránt, hogy maximálisan birtokában vannak a klasszikus balett, a spicc és a modern táncok technikájának. Számukra mindez egyenrangú.

– **Ti mindketten következetes PR-munkát végeztek a komoly zene és a balettművészet érdekében. Már elvileg az is kuriózum, hogy a zenész hajlandó a kezét nyújtani a táncosnak. Ez az együttműködés több mint ritkaság. Sőt, olyan, a jövő felé mutató tendencia, ami a zene és a tánc újfajta viszonyát is feltételezi.**

V.T.: – Ez nem kizárt. Ám ennek az együttműködésnek az az előfeltétele, hogy a táncos valóban tudja, mi van a zenében.

Fontos, hogy a táncos ilyenkor *zenész legyen!* Számomra eleve amúgy se az a zenész, akinek jó ujjai vannak és jól tud kottát olvasni, hanem aki belülről érti a zenét. És Henriett ilyen. Ezért lehetséges az, hogy a táncos kísérése nem megalázó a zongoristának. Mellesleg az ötvenes években magam is abból éltem, hogy táncosokat kísértem, és akkor valóban nekem kellett alkalmazkodni az ő mozgásukhoz. Azt nem szerettem igazán. De kettőnk esetében pont fordítva van. A koncertjeimen én úgy játszom, ahogyan nekem jólesik. Henriette pedig képes azonosulni a zongora atmoszférájával.

T.H.: – Amikor csak Tamással lépünk fel, nem is próbálunk együtt. Hanem csak a főpróbán és az előadáson találkozunk, mert engem épp az inspirál, hogy *akkor és ott ő hogyan fog játszani*. Hiszen az ő játéka annyira őszinte. Soha nem kérem, hogy most itt lassan, most itt tempósabban... Persze, ha pas de deux-t táncolok valakivel, az más dolog. De ha szólót, akkor *a zene vagyok abban a pillanatban*.

– **Eszembe jut George Balanchine! Hatására számos komoly zenét épp azáltal ismertek meg, hogy elmentek a balettelőadására, és közben meghallgatták Csajkovszkij Vonószereplését, vagy a Concerto Baroccot.**

T.H.: – Az embereknek mi is így szeretnék még valami többletet adni: hisz adott egy-egy gyönyörű komoly zene, és ahhoz még esztétikus táncélményt is kapnak. Egyébként a sorozatban rengeteget beszél-

tem Balanchine-ről és a Balanchine-balerináról is. Most, hogy az operaházban ismét van Balanchine-est, számos művelt ember fedezi fel magának örömmel Balanchine-t. Olyan is, aki eddig sehol másutt, csak a balettfilmekben hallott róla.

– **Értem: a sorozatban látott élmény összekapcsolódik a repertoárelőadással. Igen, így tökéletes a visszacsatolás. Ezért teszem fel ismét a kérdést, legyen az bármennyire is „költői”: nem kellene a tévében több táncot, balettet látnunk? Tudom, nálatok nyitott kapukat döngöttek, de 40 éve azt magyarázom az MTV-nek, hogy a tánc vizuális művészet, náluk lenne a helye. Azt válaszolják, ha tánc megy, akkor az emberek átkapcsolnak más csatornára, meg hogy nincs reklámértéke...! És itt meg is álltunk.**

T.H.: – Hogy ez mennyire nem így van, azt épp az én sorozatom bizonyítja. Az emberek szinte szomjaztak rá. V.T.: – Ha nem lett volna sikeres, akkor nem adnák le már harmadjára is egy éven belül.

– **Azt látom, hogy ez a sorozat elegáns és ügyesen szerkesztett. Henriett, széles látókörűen gondolkodsz, ügyesen csapongsz, és az asszociációk magától értetődően, mégis merészen követik egymást. Ugyanakkor az is látszik, hogy sok pénz van benne, mert másként ezt a nívót nem lehetett volna megvalósítani. Ezt azért jegyezhetem meg, mert nekem is volt egy „Balett ABC” című, 12 részes sorozatom az MTV-ben, több mint 20 évvel ezelőtt, persze más, szerényebb koncepcióval. Abban „a balettkola ABC-jét” mutattuk be: a rúdgyakorlatokat, a grand plié-től a grand battement-jéig, a Balettintézet 3-4. évfolyamos növendékeinek segítségével. Tény, hogy semmi pénz nem volt benne, s bármennyire igyekeztem, gyerekműsorként fogták fel. Úgy is kezelték. A te sorozatod viszont a felnőtteknek is tud szépséget közvetíteni. Olyan, mint egy élvezetes, színes képeskönyv. Utólag is gratulálok hozzá.**

T.H.: Köszönöm. Megérte, hogy olykor 13-14 órát forgattam, mert a forgatási napokat szorosan végig kellett dolgozni. Előfordult, hogy az operaházban gyorsan, akkor kellett elmondanom a szöveget, amikor az impozáns lépcsőházba épp nem hallatszott ki egy-egy ária. Még szerencse, hogy mivel a sorozat oktatási célokat szolgált, a sok külföldi bejátszás nem került sokba, bár emiatt volt mind olyan rövid.

– **Nagyon jó képzést kaptál. Ez a filmben és a koncerten, színpadi jelenléted minden pillanatában megmutatkozott. A legutóbbi operaházi TÁNC-PALETTA-Gálán a középső részt a te szólód kezdte (A haldokló hatyú) és a te duetted (Paroni vidám kettőse) zárta, amit Nagyszentpéteri Miklóssal adtál elő. Szerkesztőként e két számnak az volt az üzenete: lám, milyen csodás az újromantikus balett gyöngyszeme, de az is fontos, hogy megmutassuk: egy sokoldalú balerina mennyire el tud rugaszkodni, ha kell, egy teljesen más stílus, akár a show felé is.**

T.H.: – A sokoldalúság titka, hogy minden technikából megtanuljunk, ami a legfontosabb. Erre kell törekednünk.

Igen, szerintem is nagyon sokat tanultam a Balettintézetben, de már azt is tudom, hogy nyitni kell. Mi

még teljesen másan nőttünk fel. Az izommemóriám még mára van beállva.

– **A testtudatod más.**

T.H.: – Igen, a testtudatom más, de Londonban kiderült, hogy az angolok a *glissade assamblét* is másként csinálják. Hosszú időmbe telt, míg megtanultam. Egy táncosnak manapság már nemcsak az orosz iskolát kell tudnia, de a dán, a franciát, az angolt s az amerikaiakat is. Ezért vagyok ott a Bournonville-órán, de a Balanchine-on is. A BBC leadott egy műsort arról, hogy a már *Peter Martins* vezette NYCB turnézott Szentpétervárral, és a társulattal gyakorolhatott két orosz táncos. Sajnos, abszolút nem tudták megcsinálni a gyors amerikai technikát. Leültek a rúd alá, szégyenkezve. Jelenleg azonban már Szentpétervárral is nyitnak. Ott is tudják, hogy egy táncos minél több stílust birtokol, annál több *nyelven* beszél, és akkor megé!

V.T.: – Milyen kellemes hallgatni benneteket! És milyen jó tudni, hogy a *Zene-Tánc-Ábécé* inspirálta ezt a beszélgetést.

Kaán Zsuzsa

„Hódolat a táncművészetnek”

Vásáry Tamás és felesége: Tunyogi Henriett

Fotó: Kanyó Béla

„Fontos, hogy telt házak előtt játsszunk!”

Beszélgetés
Keveházi Gábor balett igazgatóval

NAGYSZABÁSÚ NEMZETKÖZI BALETTKURZUS, TURNÉ A KANÁRI-SZIGETEKEN, KÉT IZGALMAS PREMIER ÉS HAZÁNKBA ÉRKEZŐ VILÁGSZTÁROK EGÉSZ SORA... CÍMSZAVAKBAN ÍGY LEHETNE ÖSSZEFOGLALNI A MAGYAR NEMZETI BALETT TERVEIT A NYÁRRA ÉS A JÖVŐ SZEZONRA. AZ ESEMÉNYEK RÉSZLETEIRŐL KEVEHÁZI GÁBOR BALETTIGAZGATÓT KÉRDEZTEM.

– Mozgalmas nyár elé néz a Magyar Állami Operaház balettgyűjtése, hiszen június végétől – fennállása óta először – nemzetközi balettkurzust rendeznek a színházban. Honnan jött a nyári kurzus szervezésének ötlete?

– Nyári kurzust az évad végeztével a világ számos együttesénél tartanak. Épp ideje volt annak, hogy ezt nálunk is bevezessük. Azonban mi szerettünk volna valami egészen új és egyedi rendezvényt létrehozni. Ezért a kurzus végén, július 23-án mi nyilvános vizsgálódást is rendezünk az Operaházban, amely nemzetközi próbatánc – *audition* – is egyben. Az eseményre tizenhat vezető európai balettgyűjtés igazgatója érkezik majd, aki lehetőséget kap arra, hogy szerződést kínáljon az általa legjobbnak ítélt művészeknek. Továbbá ezen az előadáson egyfajta „háziversenyt” is rendezünk. A nézők által a legjobbnak ítélt növendék közönségdíjat vehet át, és visszakapja a tandíjat.

A kurzus másik, nem titkolt célja, hogy nemzetközileg is népszerűsítse a magyar balettgyűjtést és hazánkat egyaránt. A magyar tánc- és balettelet számtalan kiválósággal rendelkezik, s egy ilyen esemény még inkább ráirányítja a nemzetközi kulturális közvélemény figyelmét a hazai tehetségekre. Szeretnénk, ha az ideérkező fiatal művészek közelebb kerülnének ebben a csodálatos épületben a minden ízében egyedi magyar kultúrához, hogy azután vigyék el jó hírünket a világ nagyvárosaiba Tokiótól Washingtonig. Ha a kurzus sikeres lesz, akkor terveink szerint évről-évre megrendezzük; az ebből szár-

mazó bevételeket pedig visszaforgatjuk a premierek produkciós költségeibe.

A nyári feladatok azonban nem érnek véget a kurzus végeztével, hiszen július végén a Kanári-szigetekre utazik az együttes, és 3 alkalommal adjuk majd elő Seregi László *Szentivánéji álmom* című klasszikus alkotását Las Palmas városában.

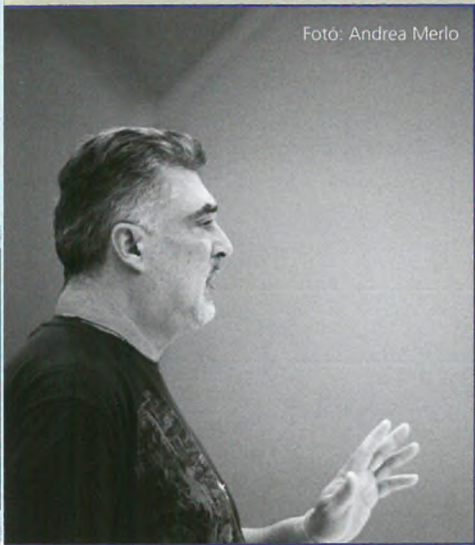
– 2009 őszén a modern balettjártás egyik nemzetközi híró alakja, a jelenleg Szentpétervárott működő Borisz Eifman darabjával, a *Dosztojevszkij-regény* ihlette *Karamazov testvérek* című táncdrámával gazdagodik az együttes repertoárja. Miért épp erre a darabra esett a választása?

– Az elmúlt években sokat utaztam, és számtalan új koreográfiát láttam. Ma a világon nagyon kevés olyan művész él és dolgozik, aki kész és képes arra, hogy egészestés produkciókat alkosson. Ma inkább az egyfelvonásos novellisták, és nem a regényírók vannak többségben. Ugyanakkor a közönség a többfelvonásos, cselekményes balettelelőadásokat kedveli. Úgy gondolom, hogy *Borisz Eifman* egyike azoknak a kiemelkedő egyéniségeknek, akik képesek megfelelni a nézők elvárásainak. A második ok is szakmai, hiszen az együttes remek férfitáncosokkal büszkélkedhet. A műben a négy komoly és összetett férfi főszerep – a két szereposztásban – összesen 8 tehetséges művésznünknek biztosít majd nagyszerű bizonyítási lehetőséget. A harmadik ok a recesszióban keresendő. A gazdasági válság miatt felértékelődött az előadások látogatottságának, vagyis a jegyeladásból származó bevételnek a jelentősége. Nagyon fontos, hogy telt házak előtt játsszunk, és azt hiszem, egy *Dosztojevszkij-regény*ből készült balett-adaptációt szeretni fog a magyar közönség.

– Az együttes második bemutatója viszont egy egyfelvonásos darabokból álló modern balett lesz. Ezek szerint azért a novellistákra is szükség van?

– Természetesen. Én mindig azt mondtam, hogy folyamatosan keresnünk kell azokat a magyar és külföldi

Fotó: Andrea Merlo

Elisabeth Platel
Fotó: Jacques Moatti

tehetségeket, akik kiemelkedő és egyedi koreográfiákat tudnak alkotni az együttesünknek. Az egyik ilyen művész **Lukács András**, aki most az **Örvény** című pas de deux-jét alakítja át és bővíti ki egyfelvonásos kompozícióvá. **Ohad Naharin** neve szintén ismerős lehet a nézők számára. Ő hosszú ideig a Batsheva Dance Company meghatározó koreográfusa volt, s az általa képviselt stílus új színt jelent a Magyar Nemzeti Balett repertoárjába. A harmadik alkotó **Robert North** lesz, aki az én előző igazgatásom alatt már bemutatta **A halál és a lányka** című darabját Budapesten. Ez egy gyönyörű mű. Szépségétől még DVD-n keresztül is kirázza az embert a hideg. Modern estünkön e három alkotó munkáit láthatja majd a közönség, de jelen pillanatban is folyamatosan tárgyalunk. Elképzelhető, hogy a sor még egy negyedik bemutatóval is bővül.

– **Híres alkotókról beszélgettünk az imént. Ugyanakkor Seregi László, az Operaház vezető koreográfusa is**

Interjú

jövőre ünnepli a 80. születésnapját. Hogyan készül az együttes erre a jubileumra?

– Valójában szinte az egész jövő évadban a Mester munkássága előtt tisztelgünk, hisz a *Spartacus* kivételével valamennyi Seregi-darabot játszani fogjuk. Tehát műsoron lesz a három *Shakespeare-mű*, a *Sylvia* és az olyan egyrészes alkotások is, mint a *Változatok egy gyermekdalra* vagy *A fából faragott királyfi*. Seregi László 80. születésnapján, 2009. december 12-én pedig egy külön meglepetéssel készülünk, hiszen A diótörőszéria közé beiktattunk egy *Makrancos Kata*-előadást.

– **Jelenleg is igazi sztárok dolgoznak az együttesnél Slava Muchamedov és Aidar Achmetov személyében. De úgy tudom, olyan nemzetközi baletthírességeket is sikerült Magyarországra csábítani, mint Joel Carreño és felesége, vagy Elisabeth Platel...**

– Elisabeth Platel-lel, a Párizsi Opera Balett egykori szólistájával néhány évvel ezelőtt, a Várnai Nemzetközi Balettversenyen találkoztam először, ahol mindketten helyet kaptunk a zsűriben. Megnéztem a balettdróját, s nagyon tetszett a stílusa. Szimpatikus volt, ahogyan szakmailag precízen és szigorúan, ugyanakkor kulturált és európai módon addig javította a növendékek munkáját, amíg nem volt elégedett az eredménnyel. Várnában megígérte

nekem, hogy néhány napra eljön az együttesünkhöz, s bízom benne, hogy jövőre valóban vendégül láthatjuk őt. A Carreño-házaspár már fellépett Budapesten egy galaelőadás keretében, nemrég pedig New Yorkban táncolt az *American Ballet Theatre* vendégeként.

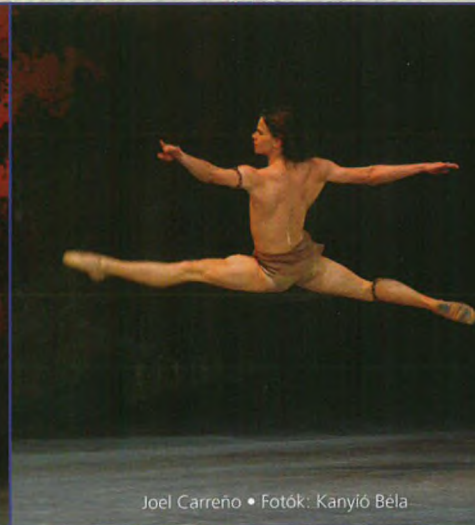
Mi is és amerikai kollégáink is szerződést ajánlottak nekik, s ők végül Budapest mellett döntöttek. Csupán egyetlen kikötésük volt: azt kérték tőlem, hogy engedjem el őket különböző galaestekre. Ennek a kérésnek örömmel tettem eleget.

Óriási megtiszteltetés a balettegység és – túlzás nélkül mondhatom – az egész ország számára, hogy ilyen kaliberű művészeket köszönhetünk Budapesten.

Már nagyon várjuk őket, akárcsak a jövő évad kihívásait.

Kálmán Tamás

A Magyar Nemzeti Balett tervei
a 2009/10-es évadban

Joel Carreño • Fotók: Kanyió Béla

Eleven hangszerek apoteózisa

L. Freud rajza • Knaurs Ballett Lexikon

AZ ELSŐ BUDAPESTI BALANCHINE-PREMIER 1977 DECEMBERÉBEN HÁROM VILÁGHÍRŰ TÁNCMŰVET ADOTT A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ BALETTEGYÜTTESÉNEK ÉS A MAGYAR KÖZÖNSÉGNEK: A SZERENÁDOT, AZ APOLLOT ÉS A C-DŰR SZIMFÓNIÁT. A LEGÚJABB, 2009. MÁRCIUS 7-I ÉS 8-I PREMIER ISMÉT ÚJ ÉRTÉKEKKEL GAZDAGÍTOTTA A REPERTOÁRT. HISZEN 1977 ÓTA – A TÁN LEGNEHEZEBB SZTRAVINSZKIJ-BALETT:

1977-ben, az első Balanchine-est kapcsán az akkortájt legmerészebb képes magazinban, az *Új Tükörben* csak egyetlenegy flekket: mindössze 25 sort írhattam. A szigorú szerkesztő, *Erki Edit* ennyit kért; „Heti ajánlat” című rovata ennyit engedélyezett a balettnak! Így hát hiába is volt szó tánc történeti jelentőségű

operaházi premierről és három világklasszis táncműről, igencsak tömören kellett fogalmaznom. Azt azonban tudtam: akárhogyan is, a cikkben két szónak szerepelnie kell: az egyik a *neoklasszicizmus*, a másik a *balettszimfonizmus*. Mert e két szó – a stílus és az ágazat megjelenése – nélkül nem tudtam volna

megragadni *George Balanchine* koreográfusi szubsztanciáját. Azét a génuszét, aki e stílust és ágazatot megalkotta és kiérlelte a 20. század balettművészetében!

Három évtized múltán ez a két szó már a hazai balett-köztudatban sem hat újdonságként. Azóta már többen tudják, mint akkor, hogy

BALANCHINE-EST
a Magyar Állami Operaházban

Kozmér Alexandra, Volf Katalin, Boros Ildikó, Szirb György (I. szereposztás)

Balanchine-Csajkovszkij-Szerenád • Fotók: Mezey Béla
Pazár Krisztina, Somorjai Enikő, Popova Aleszja, Apáti Bence (II. szereposztás)

Fotók: Mezey Béla

AZ AGON (1979-TŐL), KÉSŐBB A BELLINI-FÉLE LA SOMNAMBULE (AZ ALVAJÁRÓ, 1997-TŐL) UTÁN – EGYSZERRE KÉT ÚJABB BALANCHINE-MŰVET MONDHA MAGÁÉNAK A BUDAPESTI TÁRSULAT.

MINDKETTŐT – A FELFRISÍTETT SZERENÁDDAL EGYÜTT – TÖBB SZEREPOSZTÁSBAN ÉS NEMZETKÖZI SZÍNVONALON TÁNCOLJÁK A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZBAN. ERRŐL A KÉT BETANÍTÓ, KÉT KIVÉTELES HAJDANI BALANCHINE-BALERINA: PATRICIA BARKER ÉS JUDITH FUGATE IS GONDOSKODOTT.

Balanchine Szentpétervárott nemcsak nagyra tartotta *Marius Petipát*, de balettjeinek mozdulatkészletét és szerkesztési metódusát tovább is fejlesztette, korszerűsítette, vagyis neoklasszikusra formálta. *Ezáltal sajátos nyelvezetet, sőt, új stílust teremtett belőle!* S mivel többnyire koncertmuzikát választott kíséretül, vagyis gyakran szimfóniákra és nem balettenékre koreografált, így váltak színpadra álmódott művei balettszimfóniákká!

A Mester – ahogyan később, Amerikában, barátai, táncosai hívták: „Mr.B.” – neve időközben nálunk is fogalomná vált.

A mozdulatok szobrásza és építésze – mondom róla leplezetlen örömmel, amiért egyszerre áldozott az esztétikának, de a mérnöki pontosságának is.

A LEGÚJABB BALANCHINE-EST

három táncműve a zenetörténet három géniuszához társul: *Csajkovszkijhoz, Bach-hoz és Gershwinhez*. A táncosok pedig – a táncalkotóhoz méltón – hatalmas stílusváltásokkal, de *stílustisztán* rendeznek mindhármukkal.

Ha a művek egymásutánjában – az est összeállítása szerint – a teljes est „táncételeit” egy-egy zenei kifejezéssel akarnám jellemezni, azt mondanám: *Andante, Moderato, Vivace*.

Kétségtelenül megfelelő sorrend az érzelmi megtisztulásra (*Szerenád*, 1934), az intellektuális rácsodálkozásra (*Concerto Barocco*, 1941), végül az önfeledt, mégis fényes ünnepbe illő kikapcsolódásra (*Who Cares?*, 1970). A

SZERENÁD

a hamvas-szelíd újromantika stílusjegyeit hordozza. Egyrészt elképesztő, hogy egy ilyen grandiózus építményt, mint ez a koreográfia, az ifjú Balanchine (30) 1934-ben milyen logikusan s könnyedén bontott ki magából, másrészt, hogy újonnan alapított iskolájának növendékei (*School of American Ballet*) ezt képesek voltak előadni. Nekik is köszönhető, hogy a mű már a new york-i színházi bemutatón „fel-nőtté” vált (1935) és rövid időn belül ez az USA-ban született „Opus 1” az amerikai „új” balett első számú klasszikusává érett.

Tételcseréi miatt manapság már senki nem neheztel, pedig a táncmű születésekor ez a merészség nagy port kavart. A grúz származású Balanchine öröklött zenei érzéke és a *Glazunov* vezette konzervatóriumban megszerzett felsőfokú zenei műveltsége hiába volt kivételes, mindez mégsem támasztott akadályt táncalkotói szuverenitásának. Magyarul: bár a szólók, csoporttáncok, sorok-oszlopok-diagonálok, karok-kezek-lábak geomet-

rikus vonalai s azok térbeli-plasztikai hatása által képes volt láttatni, kvázi, *szemléltetni* a zenei formák belső áramlását, hullámlását, a zeneirodalom óriásaitól választott művek hangulatait, sőt, akár a hangszerek különféle viszonylatait is, mégis „hozzányúlt” a zenéhez, ha erre volt szüksége. Még *Csajkovszkijé*hez is. Volt mersze – mindjárt első amerikai opuszánál –, felcserélni a *Vonósszerenád* két utolsó tételét, mert számára a koreográfiához ez a sorrend volt a megfelelő. A zenemű végi, eredetileg diadalmas hatás a színpadi megoldásban így változhatott át melankólikussá, a derű pedig fenségessé. Tudom, azt tartják róla: nincs cselekménye! Mégis érdemes észrevenni, hogy a Szerenádban a *Csajkovszkij-muzsika eszményi szépsége* ölt formát: kiművelt testű nők és férfiak elvont mozdulataiban, *port de bras*-k ritmusjátékában, a neoklasszikussá lett akadémikus mozdulatfűzések, ugrások könnyedségében, eleganciájában, romantikusan sejtelmes érzékiségében. Mi ez, ha nem bűvópatakként áradó *zenei cselekmény* a javából? Sőt, számomra a tételek egymásutánja ezúttal mást, többet is „mesél”, mégpedig ugyanazt, mint 1977-ben: *egy társulat életének egy szeletét*; egy seregnyi táncos megmártózását az emberi kapcsolatok mélylélektani drámáinak, hétköz-

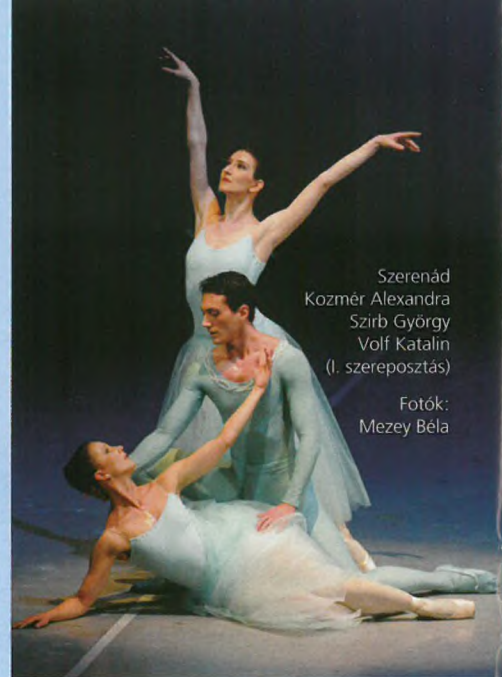
napi választásainak rendszerében. Hisz figyeljük csak meg: a *kék Balanchine-háttér* előtt szoborként álló balerinák – mint „*eleven hangszerek*” (Balanchine) – egyformaságából, karjuk-kézfejük párhuzamosságából elindul és kibomlik a produkció: a dallamok hullámaiból pompás kombinációk épülnek fel a szimmetria-asszimmetria és a színpadi perspektíva törvényei szerint. De eljutva az utolsó tételhez, *mintha egyszeriben személyessé válna az összes szereplő*. Az egyik lány ragaszkodásával, szerelmével és önzésével szinte elvakítja „kollégáját”: a szeretett férfit, aki egy másik balerina (balerinák) érdeklődését is elfogadná. Ám szabadságát az előző menthetetlenül korlátozza, végül magához vonzza és elviszi: az „elvakítás” tökéletesen sikerült. Az elhagyottat a kolléganők vigasztalják. A társulat nemcsak együttérez vele, de fel is magasztalja, dicsőíti is. (Így válik belőle *A fából faragott királyfi Tündérének* távoli alteregója.) Kárpótlásul talán még az is megadatik neki, hogy a szerelem és a társ helyett övé lesz egy főszerep: a táncmű befejezése – az *eleven hangszerek apoteózisa* – egy fényes karrier ígérete! Számomra e tétova asszociációk mind benne rejlenek a *Szerenád* olvasatában; a tiszta tánc mellett gesztusértékű mozdulataiban.

A Magyar Nemzeti Balett jelenlegi generációja ihletetten, finom átéléssel keltette életre a muzsika,

térformák és a neoklasszikus mozdulatok poézisét. Minden balerina tökéletesen érzi Balanchine stílusát! Ami pedig az egyéni árnyalatokat illeti – a két szereposztást összesítve – felejthetetlen élményt nyújtott *Popova Aleszja* primabalerinához méltó gráciája és rutinja, *Volf Katalin* utánozhatatlan lírája és szárnyaló könnyedsége; *Kozmér Alexandra* kifogyhatatlan energiája és magabiztossága, végül *Boros Ildikó* elragadó, játékos virtuozitása, amellyel ezen az esten végképp felnőtt a társulat vezető szolistái közé. A *Szerenád* férfiszolistáinak feladata a sallangmentes, biztoskezü partnerolás és „a természet koronájának” lovagiasan uralkodó jelenléte. Egyszóval *egy elvont-ideális férfi-magatartás*, amely a két estén *Oláh Zoltán* líraiságában és *Apáti Bence* méltóságában öltött testet hiánytalanul. Mint tudjuk, a

CONCERTO BAROCCO

az a Balanchine-balett, amelyben az alkotó nemcsak megelevenítette, de meg is személyesítette *Bach zenei szólamait*. Ebben a műben a hegedűk versengését egyenesen a két szólótáncosnő virtuóz táncdialógusa képezi le a színpadra. Az I. szereposztásban *Popova Aleszja* domináns teljesítményt nyújtott, és egyszerűen „legyőzhetetlen” volt, míg a II. szereposztásban *Papp Adrienne* és

Szerenád
Kozmér Alexandra
Szirb György
Volf Katalin
(I. szereposztás)

Fotók:
Mezey Béla

Higgins Jaclyn Ann produkciója kiegyenlítettebbnek, bár súlytalanabbnak tűnt. A férfiak közül ismét *Apáti Bence* vitte el a pálmát. A balett többi résztvevője is szolisztikus feladatokat kapott és szolistáknak is látszott. Mindnyájuk vonalrajza, technikája hallatlanul precíz. Sikerük – az előadói színvonalon túl – a remek betanítást is dicséri.

Míg az újromantikus nyitáshoz képest a *Concerto Barocco* zeneileg és a táncstílus tekintetében is visszafordulás a klasszika felé (ám épp ezáltal válhatott ez a mű a *neoklasszicizmus* iskolapéldájává), addig a harmadik táncmű átlendül a 20. századba, a klasszikus amerikai dzsessz és show világába. A

WHO CARES?

– *Gershwin-dalokból* összeállított „dzsessz-szimfóniára” – a *Broadway iránti hódolat* szimfonikus balettje, amelyben a dzsessztánc előadás-

Volf Katalin – Oláh Zoltán

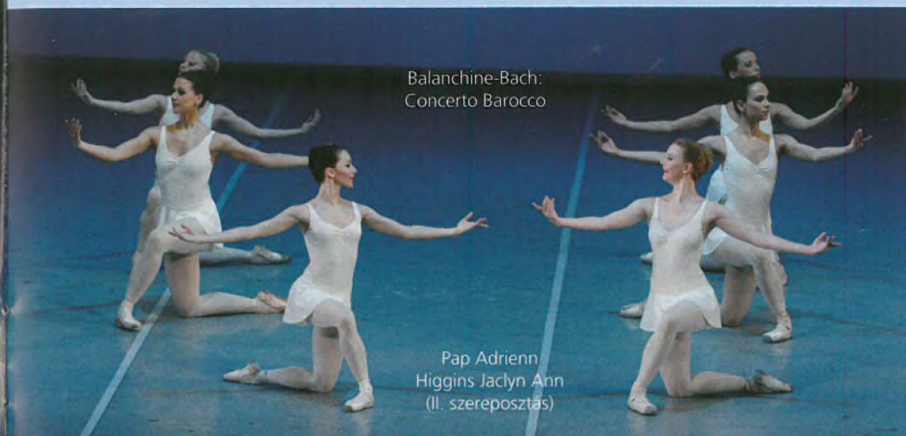
Szerenád • I. szereposztás

Boros Ildikó

Popova Aleszja • II. szereposztás

Balanchine-Bach:
Concerto Barocco

Pap Adrienn
Higgins Jaclyn Ann
(II. szereposztás)

Concerto Barocco
Popova Aleszja,
Apáti Bence
és a balerinák
(I. szereposztás)

Fotók: Mezey Béla

módja – a neoklasszikus balett bázisán – éppoly igényes és bravúros, mint az alkotó bármelyik más, százánál is több koreográfija esetében. A táncosnőktől a *Who Cares? is megköveteli a spicc-technikát* (már csak ezért sem tudna jelenleg egyetlen más hazai társulat sem Balanchine-t táncolni a *Magyar Nemzeti Baletten* kívül!), mégsincs stílusterés. Dzsessz ez a javából, csak stilizáltan, Balanchine-módra!

(Épp ettől lesz még nehezebb!)

Az öt-öt fős férfi- és női kar ensemble-feladatait pompásan teljesíti ki három remek *pas de deux*, egy féktelen, heves *férfiszóló* (*Bajári Levente*, illetve *Szakács Attila*), és

három parádés-bravúros *női szóló*, felvonultatva bennük a *női lélek húrvainak* egész arzenálját. A két szereposztást nézve az első szülőben *Kozmér Alexandra* csodás és titokzatos, *Papp Adrienn* bájos és kacér; a másodikban *Boross Ildikó* pikáns és életörömtől sugárzó, *Somorjai Enikő* lendületes és kamaszosan üde. Végül a harmadikban *Popova Aleszja* szikrázóan nőies, *Radinya Dace* viszont szédítő és ellenállhatatlan.

KULTURÁLIS VILÁGÖRÖKSÉG

Sajnálatos, hogy Balanchine szüle-

tésének 100 éves évfordulóját 2004-ben nálunk nem ünnepelték meg – a nemzetközi balettvilággal ellentétben. Hiszen Balanchine művei a *kulturális világörökség tartozékai!* Ezért bármelyik balettigazgató szerzett/szerez belőlük néhányat a magyar „királyi” társulatnak, az főhajtást érdemel. *Lőrinc György* kezdte, *Seregi László*, majd – egy felújítással – *Szakály György* folytatta, *Harangozó Gyula* továbbépítette, *Keveházi Gábor* pedig még teljesebbé tette a hazai Balanchine-művek sorát.

A *Magyar Nemzeti Balett* márciusi premierje törleszt hát az említett adósságból, miközben a társulat stílusismeretét, a mai fiatalok szerepkörét is áldásos módon bővíti és fejleszti. Ifjú táncosaink talán fel sem mérik, március óta mekkora kincs van a birtokukban! Ráadásul már ők is odatartoznak azok közé, akik eddig a *Szerenád*, a *Concerto Barocco* és a *Who Cares?* feladatait interpretálták.

Legyenek ők akár a *New York City Ballet* táncosai és szólistái, a mieink is „betagozódtak” közéjük. A márciusi Balanchine-premiernek számomra ez az üzenete; ezért felmérhetetlen a jelentősége!

Kaán Zsuzsa

Bajári Levente (I. szereposztás)

Who Cares? – Radinya Dace, Szakács Attila, Pap Adrienn, Somorjai Enikő és a balettkar (II. szereposztás)

A TÁNCZMESTER

Hearts
HONVÉD EGYÜTTES

A TAVASZI FESZTIVÁLNAK ÉVRŐL-ÉVRE RANGOS TÁNC-
SZÍNHÁZI ESEMÉNYE A HONVÉD TÁNC SZÍNHÁZ AKTUÁLIS
BEMUTATÓJA.

AZ IDÉN FOLTIN JOLÁN – A HONVÉD TÁNCMŰHELY ÉLÉN –
JELENTKEZETT EGY VADONATÚJ DARABBAL. NOVÁK
ESZTER RENDEZŐVEL KÖZÖSEN SZÍNRE VITT ÚJ MŰVE,
A TÁNCZMESTER, IGAZI TÁNC TÖRTÉNETI CSEMEGE,
S NEMCSAK A NÉPTÁNC KEDVELŐINEK.

A hatvanéves Honvéd Táncszínház *Novák Ferenc* koreográfus-rendező irányításával fordult a néptánc színházi alkalmazása felé, egészen új színpadi utat találva: a Kárpát-medence mozgásvilágából teremtve szuverén színpadi műveket.

A Táncszínház tagjai – napjainkban már *Zsuráfszky Zoltán* vezetésével – a jelenben sem panaszkodhatnak arra, hogy nem jut számukra elegendő feladat. Míg a tánckar egyik része nagyszabású turnén vett részt Japánban, addig az itthon maradottak gondoskodtak arról, hogy a közönség ne maradjon igényes táncszínházi darabok nélkül. A *János vitéz*, a *Lúdas Matyi*, az *Országalma*, avagy *Mátyás király és a cigánylány*, valamint a *Zene-Bona*, *Szana-Szét* című, nagysikerű gyermekprodukciók mellett a *Fekete Gyöngyök* is többször színpadra került. A Nemzeti Táncszínházban március elején *Asszonyok könyve* címmel mutatták be *Foltin Jolán* impozáns szerzői estjét, ám emellett a koreográfusnő fáradhatatlanul dolgozott tovább a Honvéd Táncszínházzal. Nagypénteken került sor a *Fénylik titka keresztfának* című, passiójeleket feldolgozó műve felújított változatának bemutatására. A Tavasz Fesztiválra pedig a Honvéd Táncműhely élén jelentkezett egy vadonatúj darabbal. *Novák Eszter* rendezővel közösen színre vitt új műve, a *Táncmester*, igazi tánc történeti csemege, s nemcsak a néptánc kedvelőinek.

Egy jó darabhoz elég egy kiváló ötlet, vagy egy jó figura. Itt már a cím is jelzi, hogy egy központi egyéniség köré épül a mű, szövődik a jól átlátható dramaturgia. A történet néhány szóban összefoglalható: egy ismeretlen táncmester érkezik a faluba, néhány hétig órákat ad, majd a záró vizsgabálon mindenki bemutatja a tanultakat.

A táncmester, ez a *ki tudja, honnan jött figura* igyekszik az akkori „új” divattáncokat, az „úri módit” megtanítani a meglehetősen zabolátlan ifjúságnak. Számtalan komikus helyzet adódik e két világ találkozásából. A mű remekül használja ki az értékrend és a szokás ellentéteit; leginkább finom humorral, oly-

kor fanyar öngúnnyal, de egy-két groteszk villanástól sem riadva vissza.

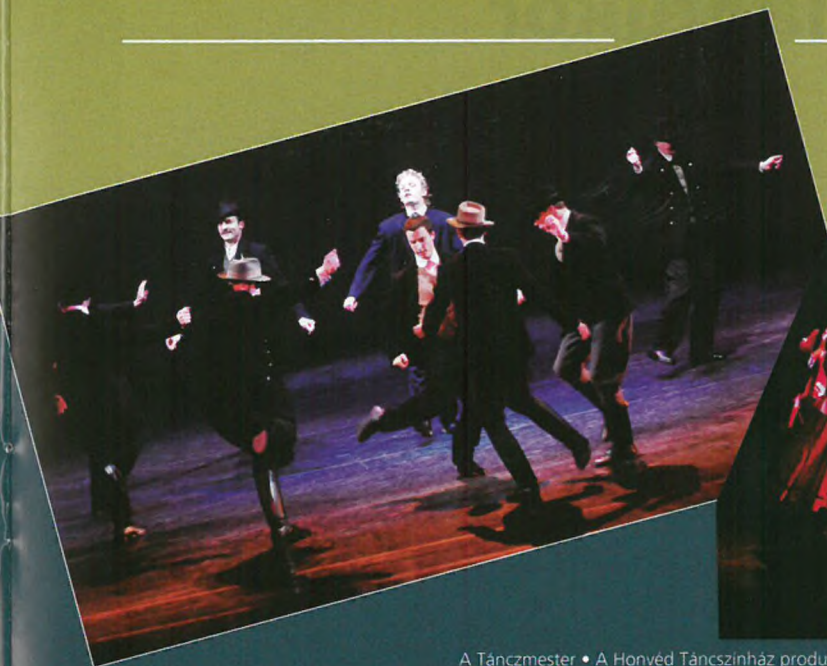
Még zárt a függöny, amikor felcsendül a mű *Ökrös Csaba* által komponált nyitánya. A feltárult színen egy magányos figura ül, kezébe temetett arccal: maga a *Táncmester*. A zene elhallgat, percekig *Makovínyi Tibor* némajátéka tölti be a teret. A háttérben pedig lassanként felsejlik az ablakra, s üvegajtóra tapadó, kíváncsi, elkerekedett szemű falusi fiatalság – könnyed humorral oldva a már-már tapintható feszültséget, s megteremtve ezzel az egész darabra jellemző, felhőtlenül vidám atmoszférát. *Makovínyi* mesterien és könnyedén oldja meg azt a nagyon nehéz feladatot, melyet rá ez az egész darabot meghatározó, összetett figura ró. Játéka, mely igen koncentrált táncos és színészi jelenlétet kíván, nemesen egyszerű, minden ízében hiteles. A táncmesterség minden általános, elegáns, kissé poroszosan tanáros vonásával rendelkezik, de egyedi, nyitott, humorra érzékeny színeivel is.

A mű másik kulcsfigurája a csetlő-botló, kissé tudálékos, de rendkívül lelkes narrátor (*Chován Gábor* alakítása). Csupa „klasszikus” szöveg hangzik el szájából: 18-19. századi nagyjaink és néhány külföldi utazó lelkes rácsodálkozása a magyar táncra. Érzékletes leírások, kedves életképek, sőt az első összehasonlító elemzések kerülnek így – igen szórakoztató tálalásban – a 21. század közönsége elé. Elevenné váltva, étellel telítve mindazt, ami idáig leginkább csak a reformkor idejével foglalkozó tánc történetészeink számára lehetett ismert.

A korbéli „divattáncok” (például a *kreutzpolka*, vagy a *mazurka* stb.) elsajátítása szigorú, „tánciskolás” rend szerint történik, a helyzetkomikumából adódó valamennyi humorforrást kihasználva. A szalonterem világához szabni a verbő falusi fiatalok mulatságát – valóban nem tűnik egyszerű feladatnak, és nem is sikerül maradéktalanul: azaz mindeközben a táncmester is változik! Akárcsak a közönség, ő szintén tanul: a „*miért ilyenek a magyarok*” kérdését, a lélek mély-

A Honvéd Táncszínház bemutatója
a Budapesti Tavasz Fesztiválon

A Táncmester • A Honvéd Táncszínház produkciója • Kanyó Béla fotói a VII. EuroPAS-galán készültek a Budapesti Operettszínházban

ségeit több rétegben kutatja a darab. A mester *második* szólótáncából éppen ez világlik ki: a szív hangjai eljutottak hozzá, átfomálták az ő táncát is. A Honvéd Táncszínház színpadi játékban mindig is nagyon erős volt. Jelenleg is rendkívüli karakterekkel rendelkezik, s az alkotók ezúttal is bizton számíthatnak a tehetségekre. A *Hegedős Együttes* szintén teljes értékű színpadi partnerként vesz részt a darabban, nem is mindig egyszerű tánc kíséretével.

Hiánypótló és lélekemelő ez a darab. Jóval több, mint „múzeumi tárlat” – hisz minden rezdülésében ott a mai értelmezés, humorában ott rejlenek a mai ember kérdőjelei, s az alkotók egyértelmű kiállása az értékek és a nyitottság mellett.

Kívánjuk, hogy a Honvéd Táncszínház hasonlóan magas színvonalú művekkel őrizze meg értékeit – értékeinket az elkövetkező évtizedekben is!

M. Nagy Emese

A Táncmester második szólója • Makovinyi Tibor é s a Honvéd Táncszínház • Közreműködik a Hegedős Együttes

Fotó: Korniss Péter

A Wiener Staatsoper

A 2009/10-es

Mag. Simone Wohinz és Harangozó Gyula

A SACHER HOTEL EGYIK ELEGÁNS TERMÉBEN EZ ÉV ÁPRILIS 29-ÉN TARTOTTÁK MEG A BÉCSI STAATSOPER ÉS VOLKSOPER BALETTEGYÜTTESÉNEK SAJTÓTÁJÉKOZTATÓJÁT. HARANGOZÓ GYULA, AKI MINDKÉT EGYÜTTES BALETTIGAZGATÓJA, SŐT A BALETTISKOLÁÉ IS, BESZÁMOLÓJÁBAN FELIDÉZTE A JELENLEVŐK ELŐTT, MI MINDEN TÖRTÉNT AZ ELMÚLT ÉVEKBEN; MAJD ISMERTETTE A KÖVETKEZŐ SZÍNHÁZI ÉVADRA VONATKOZÓ TERVEKET.

Ismert tény, hogy a bécsi tánckritikusok viszonylag minden új bemutatóban hibákat kerestek, és értékelésükben gyakorta a negatív vélemény dominált. Sajnos, tudjuk, hogy mindenféle kritikának megvan a maga utóhatása, sőt, a

visszhangja is a szakma és a közönség körében. Jelen esetben azonban ez a koncepció mégsem tudott hátkonnyá válni, mert a már elmaradt közönséget Harangozó műsorpolitikája szerencsére mégiscsak visszahozta mindkét színházba.

Mégpedig olyan sikeresen, hogy jelenleg az előadások már előre el vannak adva, és szinte nincs se jegy, se szabad hely. Mégis kár, hogy Harangozó érdemei és a sajtó bíráló hangja között az elmúlt 4 év alatt nem született meg az igazi egyensúly.

Barbay/Kropf-Rossini:
Max und Moritz
Moritz: David Dato
Max: Szabó Richárd
Fotó: Dimo Dimov

A már lassan véget érő idei évad bemutatóira illik a kiválasztott mottó: „A Család”. Ennek megfelelően *A diótörő* először került a közönség elé a Volksoperben, és valóban: az ott adott körülmények között, a helyi miliőben sokkal jobban érvényesült intimitásaival, mint a Staatsoper nagy színpadán. Sajátságosan mind *A diótörő* a Harangozó-féle új koreográfiában, mind a *Max und Moritz* Barbay Ferenc és Michael Kropf közös produkciójában a bécsi balettélet fontos állomása lett, és mindkét alkotás bemutatása jelentős fejlődést eredményezett az osztrák táncművészetben.

A színes (megőrzött és játszott) repertoár pedig nemzetközileg jelentős művekből áll. John Crankotól a *Rómeó és Júlia*, illetve az *Anyegin*, hozzászámítva Kenneth Macmillan *Mayerlingjét* és mellette Boris Eifman *Anna Karenináját*. Ez a táncmű egyenesen balett-evolúciónak tekinthető. Kétségtelen – bárki bárhogyan is vitatja –, hogy mindez együtt igen magas színvonalat biz-

műsorának margójára

évad tervei

tosított a bécsi baletélet számára. Harangozó sokak szerint a már meglévő bécsi balettkultúrát nem respektálta: az együttesben ugyanis alig található osztrák táncos, mivel balettingazgatói tevékenysége kezdetén Harangozó sok művészt elbocsajtott. Ezt a döntését persze sokan nem tudták akceptálni, s működésével szemben kezdettől fogva mint „ellenzékiek” léptek fel.

2009. január 27-én *A Denevér* bemutatásával mégis megtört a jég. *Roland Petit* koreográfiája, amely már 1949-ben színpadra került, még ma is a legjobb francia pezsgőhöz hasonlítható!

Frissítő pikantériával, ízléses humorral, tipikus *Zizi Jeanmaire-féle* revüstílusával óriási sikert aratott – mind a közönségnél, mind a kritikusoknál. Végre hirtelen fordulatot felfedezték a kiváló együtttest, amely az immár eltelt négy harangozó évtől homogénné vált, és magas technikai tudásáról nyújtott jeles bizonyítást.

A premieren a 80 év feletti koreográfus: *Roland Petit* személyesen volt jelen, és „egyéni jelenségként” hagyta magát ünnepelni. (Saját rendezésében, csak egyedül hajolt meg.) Ezen a napon a rádióban azt is „kinyilatkozta”, hogy „a bécsi Opera balettkara a világ néhány legjelentősebb balettegyüttesei közé tartozik!”

A szolistas, akiket Harangozó Gyula mint fiatal tehetségeket szerződte, napjainkra érett, sokoldalú, kifejező művészekké csiszolódtak. *Olga Esina* és *Irina Tsymbal* (Bella szerepében) – egymástól eltérően –, de bécsi és párizsi sikk birtokában, izgalmasan tolmácsolták a feleség alakját, nagy tetszést aratva. *Kirill Kourlaev* a férj, *Johann* szerepében és *Eno Peci*, a „házibarát” *Ulrich* szerepében pedig olyan fokon táncoltak, hogy Harangozó a bemutató estéjén hivatalosan

szólótáncosoknak nevezte ki őket. De meg kell említeni *Mihail Sosnovschi-t* is, aki ugyancsak egyéni adaptálásban, virtuóz ballonnal táncolta *Ulrichot*.

A sajtókonferencián Harangozó Gyula azt is megemlégette, mennyire harcolt azért, hogy Bécsben továbbra is Rudolf Nurejev-től játsszassák *A hatyúk tavát*, amelyet Bécsben mutattak be először. Az osztrákok szívügyét, ezt a nemzeti kincsét Harangozó sikeresen megvédte, s így lehetővé vált, hogy a 200. előadást megünnepelhesse a jövő szezonban, október 26-án.

Sőt, ami ennél is több, hogy jövő évi műsorpolitikájával Harangozó „letörli azt a pecsétet” is, amely őt régi-módinak bélyegezte. Tervei szerint a 2009/10-es évadban az európai táncművészet különböző áramlatait, korunk művészetét mutatja be Bécsnek.

Az új „Motto” alatt – *Neue Welt des Balletts* – ugyanis a balett új világa értendő: olyan nevezetes koreográfusok műveit mutatják be, mint *Jorma Elo*, *William Forsythe*, *Jiří Kylián*, *Lukács András* és *Myriam Naisy*. Mindez szeptember 15-én, rögtön az évad megnyitása után.

Nagy érdeklődés előzi meg az olasz *Davide Bombana* új *Carmen*-verzióját is (november 21-én, a Volksoperben) éppúgy, mint *Jorma Elo: Szentivánéji álom* című Shakespeare-adaptációját.

A következő évad végén, öt éves igazgatósága leteltével, 87 előadás után,

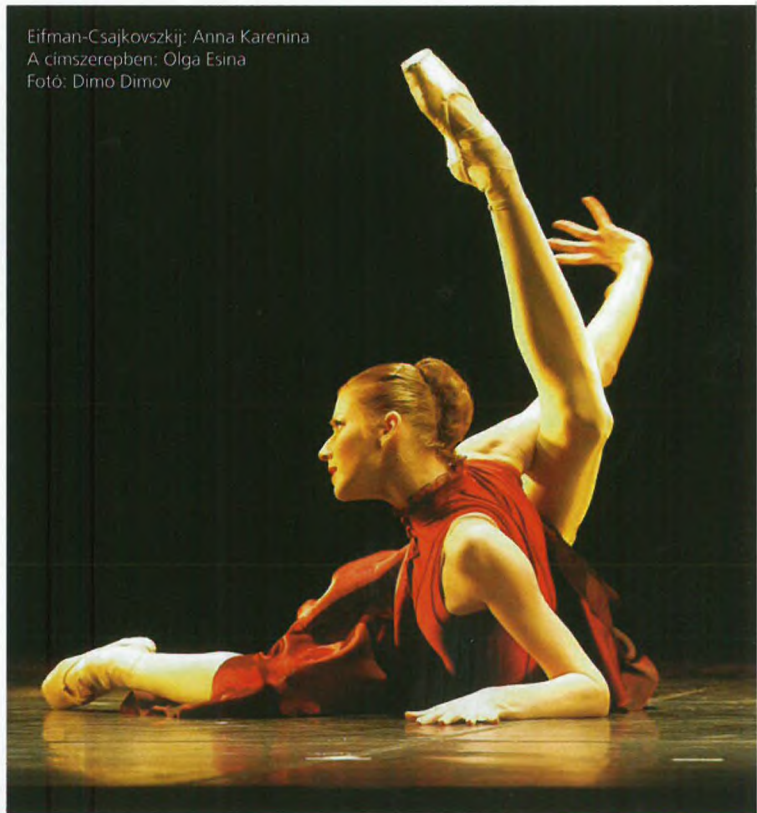
Harangozó Gyula két gálaesttel vesz búcsút a bécsi Operától.

Köztudomású, hogy elég sokáig húzódott a válasz: vajon 2010-től ki lesz az új balettingazgató? Nos, mostanára eldőlt: az Opera új igazgatója, *Dominique Meyer* a Párizsi Opera danseur étoile-ját: *Manuel Legris-t* jelölte ki erre a pozícióra, bár terveit s az esetleges változásokat, stílusokat egyelőre nem ismertette.

Biztató előjelként és befejezőként megemléztendő, hogy Harangozó Gyula új projekten dolgozik, amely a táncosok szociális helyzetével foglalkozik. Arra az időszakra figyel, amikor már nem képesek táncolni, és egy második szakmához szükségük lenne alternatív lehetőségekre! Bár ez is sikerülne neki...

Téri Evelyn

Eifman-Csajkovszkij: Anna Karenina
A címszerepben: Olga Esina
Fotó: Dimo Dimov

A modernizált

Csipkerózsika

A SZÜKSÉGBŐL KOVÁCSOLNAK ERÉNYT A VIDÉKI OSZTRÁK TÁRSULATOK, AMIKOR KIS LÉTSZÁMÚ TÁNCEGYÜTTESÜKHÖZ ÚGY ADAPTÁLNAK KLASSZIKUS BALETTEKET, HOGY MODERNIZÁLJÁK AZOKAT. A TAVASZI SZEZONBAN ERRE AKADT SIKERES PÉLDA, AHOGYAN AZ IDÉN EURÓPA KULTURÁLIS FŐVÁROSÁNAK SZEREPÉT BETÖLTŐ LINZBEN „LEVERTÉK A PORT” A SZENTPÉTERVÁRI MARIINSZKIJ TYEATR SZÁZHÚSZ ESZTENDŐS ŐS-VÁLTOZATÁRÓL.

Tavaszi balettbemutató Linzben

A kölni táncos és koreográfus, *Jochen Ulrich* a merész újítások, átértelmezések mestere. A hatvanas évek végén induló pályafutásában – kezdettől fogva – a színpadi mozgásművészet jeles képviselője. Az ezredfordulótól kezdve az innsbrucki táncszínház művészeti vezetője, majd három éve a *Landestheater Linz* balettagazgatója. Itteni sikeres bemutatkozását a *Diótörő* és *Egérkirály* premierje jelentette, így nem lehet véletlen, hogy március idusára időzített legújabb darabját is Csajkovszkij muzsikája ihlette. Ám a

Csipkerózsika

színpadra vitelében nem érte be a német Grimm-testvérek közismert meséjével, hanem komoly forrástörténeti kutatásokba kezdett, hogy a klasszikus alapsztorit új formába önthesse. A francia *Charles Perrault* és az olasz *Giambattista Basile* korábbi, népies ihletforrásokon alapuló változataiból, valamint a *Perceforest*-variánsból átvett motívumokat és témákat fűzte össze újszerű esemény-sorozattá.

Érdekes, egyéni felfogásában az álmok és a különféle játékok válnak a cselekmény legfontosabb mozgató elemeivé. Ehhez az alapkoncepcióhoz illeszkedett adekvát módon *Stephan Mannteuffel* színpadképe is, amely az építészeti díszletelemek helyett filmes eszközöket vetett be. A kerek háromórás időtartamú, *Marius Petipa*-féle eredeti balettet kétóránnyira rövidítette azzal a radikális gesztussal, hogy a teljes harmadik felvonást kihagyta. Ehhez a mínuszhoz képest viszont pluszt jelent az, hogy egy prológussal megtoldott két felvonásos „fantasztikus balettjében” *Auróra hercegnő hosszú alvása nem passzív állapot* – mintha kómában fekéldne –, hanem egy úgynevezett

belső utazás,

amelynek során kellő testi és lelkiert gyűjt ahhoz, hogy aktívan átélte álmain keresztül ártatlan gyermekből fokozatosan tapasztalt felnőtté érhesen.

Ennek tudatában már azon sem csodálkozunk, hogy a díszlettervező *Stephan Mannteuffel* jelmezei tulajdonképp manapság viselt utcai öltözékek (igaz, hogy a hetvenes évek retro-divathulláma alapján), vagy hogy a gonosz Carabosse eredetileg női szerepét férfi alakítja: a korábban Budapesten is vendégszerepelt cseh *Martin Dvořák*.

A két főszerepben is külföldi művészek jeleskednek: *Auróra hercegnő* a légies holland *Ilja van den Bosch*, partnereként *Désirée herceg* pedig a daliás szlovák *Matej Pajgert*.

A kisebb szerepeket is népes nemzetközi szereplőgárda látja el: a jószágos *Orgonatündér* az osztrák *Irene Bauer*, míg a vadászó *Diánát* honfitársnője, *Katharina Neuweg* táncolja. A mámoros *Dionysost* a morva *Martin Vraný*, a szépség istenét, *Apollót* *Ziga Jereb*, a színjátszás *Tháliáját* a spanyol *Alfonso Hierro Delgado*, míg az alázatos *Nonne tündért* a szlovák *Lucia Patporstá* testesíti meg.

Bár – kivételesen – magyarok itt és most nem akadnak, azért ez az osztrák produkció sem maradt teljesen hazai vonatkozások nélkül. A királyt játszó belga *Fabrice Jucquois* például két évvel ezelőtt *Bartók Divertimentóját* koreografálta, a királyné pedig a cseh *Anna Sterbová*, aki életrajzában fontosnak tartja megemlíteni, hogy *Egerházi Attila* koreográfiájában is táncolt már; a brazil *Paula Santos* pedig 2003 és 2006 között Würzburgban *Youri Vámos* balettagazgatóval dolgozhatott együtt.

Csipkerózsika belső fejlődése érdekében a teljes, 16 tagú táncgyűttest bevetették, emellett pedig a színház „mozgásművészeti alakulata” (az ú.n. *Bewegungsensemble*) tette teljesebbé az illúziót a helybéli *Bruckner Orchester* közreműködésével.

Ez a linzi változat még azoknak is meglepetést szerezhet, akik gyerekkoruktól fogva ismerik a mesét.

Wagner István

Csipkerózsika
Matej Pajgert és Alexander Novikov
Fotó: Paul Leclaire

Sarki fény áriával, Heroes szavalattal

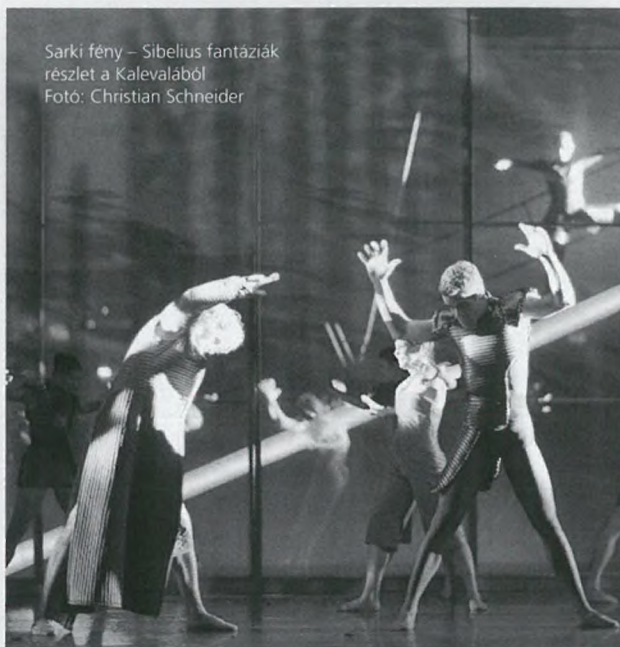
A SALZBURGER LANDESTHEATER HOSSZÚ ESZTENDŐK ÓTA ÖSSZESZOKOTT KETTŐSE: A KOREOGRÁFUS PETER BREUER ÉS A DRAMATURG MICHAEL ALEXANDER SAUTER – KÉTFELVONÁSOS BALETTET ALKOTOTT ABBÓL AZ ALKALOMBÓL, HOGY – ELIAS LÖNROT FELDOLGOZÁSÁBAN – SZÁZHATVAN ÉVE JELENT MEG A KALEVALA NYOMTATOTT VÁLTOZATA A SZÁJHAGYOMÁNYKÉNT FENNMARADT ÖTVEN ŐSI NÉPÉNEKBŐL.

„SARKI FÉNY” CÍMMEL ÉS „SIBELIUS-FANTÁZIÁK” ALCÍMMEL FEBRUÁR 28-ÁN TARTOTTÁK A PREMIERT, MÉGPEDIG SZOKATLAN HELYEN: A HAUS FÜR MOZART ÉPÜLETÉBEN, S HOZZÁ A MOZARTEUM ORCHESTER ZENEKÍSÉRETÉVEL.

Peter Breuer saját bevallása szerint a nemzetközi Kalevala-nap csak ürügyet szolgáltatott számára, hogy egyik régi álmát valóra válthassa. Sibelius muzsikája ugyanis gyerekkora óta lenyűgözte. Nemcsak különös atmoszférájával, de sajátos dinamikájával és harmónia-rendszerével egyaránt. Azóta sem szabadult „kompozícióinak mély lélegzetétől és szélesen kitarulkozó dallamíveitől” – mondja, majd így folytatja: „Amilyen sokoldalú, olyan titokzatos a muzsikája, de ennek ellenére vagy talán épp ezért, mármár konkrétan előírja a mozdulatok szinte kötelező vonalvezetését a vele foglalkozó koreográfus számára. Ha egyszer mélyen mellre szívja ezt a zenét egy táncos, automatikusan egész testének mozgásával tudja csak kifűjni magából, egyben az akusztikus hatás vizuális élményét is nyújtva a közönség számára. Új balettemben különleges szerepet kapnak Sibelius zenekari kíséretre komponált dalai – a színpadon álló svéd énekesnő, Agneta Eichenholz élő előadásában... A finn nemzeti eposz a légi és vízi istenségek varázslatos világába ragad magával, emberfeletti erejű medvék, halak, kígyók és madarak közé. A balett világában még ezeknél is szokatlabb alakzatok – fák és felhők, vagy a nap és a hold – megtestesítése volt a legnagyobb kihívás számomra. De úgy érzem, épp általuk sikerült az eddigiekhez képest is újszerű táncművészeti megoldásokat találnom...” – fejezte ki reményét a koreográfus.

A kisebb-nagyobb szerepek tömkelege miatt egy-egy táncosra több feladat is hárult. Így a svájci-magyar *Nadja Réthey-Prikkel* (aki 1999 és 2002 között a budapesti operaház balettegységének tagja volt, mielőtt a társulathoz szerződött volna) „a lég leánya” mellett a „vízanyát” is alakítja. A román *Cristina Uta* „észak úrnője” és egyben „földanya”; az ukrán *Alexander Korobko* az érett korba lépett zeneszerző, Sibelius megformálása mellett Väinämöinen is egyben. A román *Cristian Tarcea* ég-anya és észak ura, az orosz *Kristina Kantsel* a nap és észak leánya, a szlovákiai magyar *Marian Mészáros* maga Lemminkäinen, az ukrán *Anna Yanchuk* az emberbarát sasmadár és Szűzanya, az albán *Sokol Bida* a hold és a pásztor, és még hosszasan folytathatnánk a felsorolást.

Rádadásul – a „sztár-allűröket” szerényen félretéve – szólószerepek mellett valamennyien sorra „beugranak” az egymást követő csoporttáncokba is. A különféle gyerekszerepekben a *Salzburger Internationale Ballett Akademie* (SIBA) iskolásai

Sarki fény – Sibelius fantáziák
részlet a Kalevalából
Fotó: Christian Schneider

jeleskedtek. A meghökkentő illúziókeltéshez hathatósan hozzájárultak *Silke Fischer* fémesen csillogó, stepelt selyemből és matt, raffolt túllból kombinált jelmezei, vagy *Hartmut Schörghofer* áttetsző műanyag háttér-szelvényei, olykor rajtuk többszörösen visszautkröződő, máskor mögülük felsejlő szereplőkkel. Ám időnként *Thomas Zengerle* videóművész fantáziadús kép-kompozícióit is épp ezekre vetítették a látványosan szurreális színpadi atmoszféra megteremtésére.

AMINT ARRÓL AZ ELŐZŐ ÉVADBAN BESZÁMOLTAM, AZ ANGELS (ANGYALOK) TEMATIKUS TÁNCSZÍNHÁZI EPIZÓD-FÜZÉRÉT FOLYTATJA ÁPRILISI BEMUTATÓJA ÓTA A HEROES (HŐSÖK) TIZENNEGY KÉPBŐL ÁLLÓ BALETT-CIKLUSA, A TERMÉSZETES SZIKLAFALBA ÁGYAZOTT PROBEBÜHNE IM RAINBERG HIPERMODERN ARCHITEKTURÁLIS KÖRNYEZETÉBEN.

A prólógus és az epilógus egy mai szerelmespár (*Anna Yanchuk-Marian Mészáros*) modern pas de deux-je. Előttük – képzeltben – elvonul az emberiség kultúr-történelme.

Peter Breuer és *Michael Alexander Sauter* e, már nyolcadik koprodukciója a hősiesség témáját választotta alapul, annak minden színével és fonákjával egyaránt. Így lírai, drámai vagy komikus jelenetek válthatják egymást, szórakoztató változatossággal.

A legendák és a történelem olyan híres figurái, mint a hindu Ráma királyfi és Szita hercegnő szerelme, a bibliai József és Putifárné esete, vagy Dávid és Góliát párvadala, illetve Jeanne d'Arc önfeláldozása eleve patetikus közelítést kívánnak, ámde Don Quijote szelmalomharca és fantáziálása Dulcineáról már a groteszk hangütést teszi lehetővé. A spenótevívő tengerész Popey karikatúrisztikus reklámfigurája vagy a vonatmentő

Superman fantasztikus képregény-alakja és akciófilm-hőse pedig vérbő humorral körvonalazódtak.

És akkor még nem említettem modern korunk szürke hétköznapjainak névtelen kisémbereit a közbeeső jelenetekben, akik „csak” átkísérnek valakit a forgalmas úttesten, gyerekocsit tolnak, kukáskocsit vezetnek és bőröndöt cipelnek, vagy „csak” hűségesen kitartanak élettársuk mellett...

Ennek megfelelően szóródik történelmi korban és földrajzi térben az akusztikai háttérrel nyújtó zenekíséret kollázsja is: az egzotikus folklórtól a barokk oratóriumon át a frappáns filmzenéig és a felkapott discóslágerekig.

Peter Breuer alapállása figyelemreméltó. Mint nyilatkozta: nagy öröme szolgál, hogy az izgalmas vagy nevetető heroikus sztorizások közepette az egymástól lehetőleg minél távolabb álló koreográfusi regisztereken játszhatott és felszabadultan kísérletezhetett!

Ebből az üdítően eklektikus sokféleségből csak izelítőként emelném ki *Ravi Shankar* szitárkíséretével az indiai jelenetet, amelyben már külsejével is illúziót keltő hősszerelmes Ráma a brazil *Junior Demitre*, a salzburgi társulat „friss szerzeménye”. Menyasszonyát, a szépséges Szitát *Kristina Kantsel* táncolja; Lakshama pedig, az őt a kalandos útra elkísérő testvér *Adrian Bercea*. Teljesen új oldaláról mutatkozhatott be ezúttal a Szitát elrabló, Ravana nevű gonosz démon maszkjában *Marian Mészáros*, míg a jóságos majomkirály *Sokol Bida*. Ez a kiváló technikai felkészültségű táncos komikusi vénáját is kipróbálhatta Popey „kitömött” karakterfigurájának életrekeltésében, miközben *Kristina Kantsel* – ezúttal nagypöttyös ruhában – imádott Olivíáját alakítja amerikai bájjal, *Billy Costello* dalára.

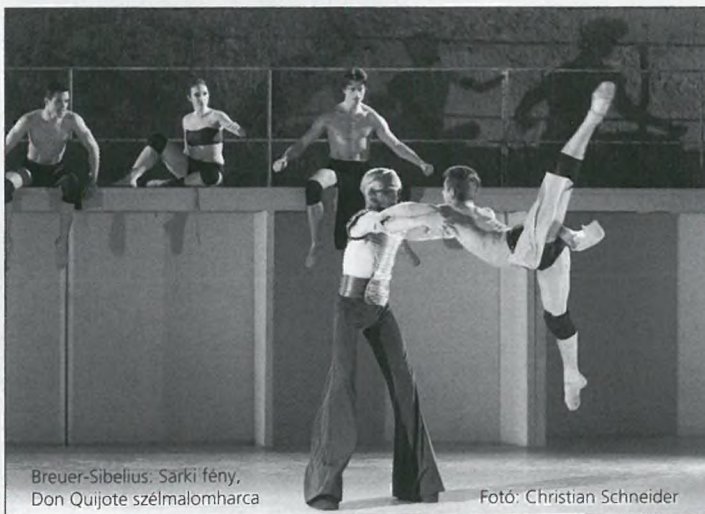
Érdekes, hogy az eleve kínálózó nyugateurópai zenei háttér helyett a japán *Toru Takemitsu: Gitimalya* című szerzeményére esett a választás az orleans-i szűz (*Nadja Réthely-Prikkel*) kételyek közötti vergődésének, majd végső elszántságának illusztrálására, ám mi sem természetesebb, minthogy Superman (*Alexander Korobko*) vonatmentési akciójának kíséretéhez amerikai filmzenék egyvelege nyújtja az aláfestést. Találó ötlet, ahogyan a szuperhős közismert, horizontális „szárnyalását” láthatatlan kezek segítik a paraván fölött, a bábjátzás és a pantomim eszköztárát is bevetve.

A színpadkép

alapja ezúttal egy aréna – amelynek centrális porondját, közbülső nézőterét és felső peremét egyaránt praktikusán ki lehetett használni a többsíkú táncolásra –, de a jelmezek kavalkádjában is kiélhette magát a scenográfiát tervező *Anja Lichtenegger*.

És miként a Kalevala-átirat esetében bevált az operaénekesnő áriája a színpadon, a *Heroes*-nál a komplexitást két színész: *Britta Bayer* és *Torsten Hermentin* párosának időnkénti verses vagy prózai szövegmondása jelentette.

Wagner István

Breuer-Sibelius: Sarki fény, Don Quijote szelmalomharca

Fotó: Christian Schneider

Emléktábla avatás

Lakatos Gabriella tiszteletére

2009. április 27-étől kezdve emléktábla idézi *Lakatos Gabriella*, a húsz évvel ezelőtt elhunyt *primaballerina assoluta* alakját egykori lakóházának falán, a XI. kerületi Kelenhegyi út 38/A szám alatt. A művésznő lakhelyén a Magyar Állami Operaház, a Magyar Táncművészek Szövetsége és Budapest XI. Kerületi Önkormányzata közösen avatta fel a Kossuth-díjas, Érdemes és Kiváló művész emléktábláját. Az 1989. november 13-án elhunyt kivételes tehetségű és nemzetközi hírű előadóművészre Keveházi Gábor, a Magyar Nemzeti Balett igazgatója és Mihályi Gábor, a Magyar Táncművészek Szövetségének elnöke emlékezett.

„Fantasztikus technika, sugárzó egyéniség, nagyvonalúság, tehetőség, stílusérzék. Ez mind ő maga volt – *Lakatos Gabriella!*” – kezdte avató beszédét Keveházi Gábor, majd személyes emlékekkel folytatta: „*A Párizs lángjai című balettben a forradalmár lányt, Jeanne-t*

alakító Lakatos Gabriella mellett jómagam a kis Jacques-ot táncoltam. Később pedig Lakatos Gabriella tanította be nekem a balett férfi főszerepét, Pierre-t, amellyel itthon is, külföldön oly sok sikert arattam.” Lakatos Gabriella 1927. október 18-án született Budapesten. Ötévesen Róna bácsi (a balettművész Róna Viktor édesapja) és Lakner Artúr növendéke volt; a korabeli színlapok *Lakatos Ellykét* „csodababaként” emlegették.

A budapesti operaház balettskolájában a legendás mester, *Nádasi Ferenc* növendéke, s már 1943-tól a dalszínház tagja. Pályája első húsz esztendejében eltáncolta az akkori balettrepertoár szinte minden főszerepét.

Ő volt 1945-ben, *A csodálatos mandarin* Harangozó Gyula-féle első, „szelídített” előadásában a *Lány*, és ugyanebben a szerepben 1956-ban, a második, korszakos jelentőségű változatban vált halhatatlanná. 1957-re, 30 éves korára Kossuth-díjas, országos hírű művész lett.

1966-ban megkapta az *Érdemes művész*, 1971-ben a *Kiváló művész* címet. 1973-ban az operaházi balett vezetése nyugdíjba küldte, amibe a művésznő haláláig nem tudott belenyugodni.

Az 1980-as években két alkalommal mégis visszatért a táncszínpadra: *Markó Iván* felkérésére, *Az igazság pillanata* című Markó-darabban, illetve *Novák Ferenc: Magyar Elektra* című néptáncdrámájában lépett közönség elé.

„*Utolsó találkozásunkra, sajnós, az Operaház aulájában került sor, amikor balettigazgatóként nekem kellett őt elbúcsúztatnom.*

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Nagy megtiszteltetés a Magyar Nemzeti Balett együttese számára, hogy felavathatja *Lakatos Gabriella* emléktábláját, amely örök emléket állít egy csodálatos balett-táncosnak és egy rendkívüli művésznek.” – zárta ünnepélyes szavait Keveházi Gábor.

Kálmán Tamás

Keveházi Gábor, Hágai Katalin, Mihályi Gábor és Markó Iván Lakatos Gabriella emléktáblájánál

Tisztelt Alpolgármester Úr,
Táncos Barátaink,
Kedves Emlékezők!

Az emberi agy egy különleges és csak ránk jellemző sajátossága az emlékezés, amely az evolúció évmilliói szakadatlan változásában vált az emberi képességek részévé. Ennek a képességnek a segítségével tudjuk felidézni mindazt, amit addigi életünk során megtanultunk, tapasztalással megszereztünk; mindazt, ami a múltból fontos lehet a számunkra. Legyen szó a hétköznapokról, magánéletünk arra érdemes pillanatairól, a társadalom vagy a történelem változásairól, és talán az egyik legfontosabb emberi cselekvésről: a kultúráról. Ezek az emlékek vagy örökké belénk ivódva részei a mindennapjainknak, vagy egy zugban elraktározódva búvópatakként bukkannak elő talán a legváratlanabb pillanatban is. Legyen az egy film, egy zseniális színházi szerep, a „kő”, melyről Radnóti mesél, vagy egy zene, mely kitörőhetetlenül belénk ivódott. De lehet Chagall „repülő Vityebszkje” is, vagy egy felejthetetlen pas de deux az Operaház színpadán.

Mi, emberek, azonban már szinte az idők kezdete óta nem hagyatkozunk csak saját emlékezetünkre, hanem az arra érdemes momentumoknak rendre emlékműveket emelünk: szobrokat avatunk, utcáknak, tereknek, intézményeknek adunk neveket, díjakat alapítunk, múzeumokat és más épített helyszíneket hozunk létre – helyet adva az emlékezésnek. Tesszük ezt a tisztelgés és főhajtás mellett talán azért is, mert tudjuk: mi emberek gyarlók vagyunk és hajlamosak a feledékenységre. Lakatos Gabriella emléktáblája azonban semmiképpen nem az emberi feledékenység emlékműve. Annál inkább a figyelmes tisztelgésé, amellyel a hálás utókor állít emléket a kiváló balett- és énekművész, televíziós személyiség életművének.

Higgyük: az örökkévalóságig! A Magyar Táncművészek Szövetsége nevében őszinte tisztelettel hajtok fejet Lakatos Gabriella emléke előtt.

Mihályi Gábor
a Magyar Táncművészek
Szövetsége elnöke

A népzene és a néptánc

legnagyobb ünnepe

Ha április eleje, akkor Országos Táncháztalálkozó Budapesten.. Ez az idén is így volt. *Április 3-5. között* egy nyáriasan forró hétvégén ismét a Papp László Sportaréában rendezték meg a 28. Országos Táncháztalálkozót és Kirakodóvásárt, továbbá, rendhagyó módon, a Hagyományok Házában a táncháztalálkozó gálakoncertjét.

Itt, a *Halljunk szót!* című műsorban – többek között – fellépett a *Bem Táncegyüttes*, a *Zerkula Emlékezenekar*, a gyimesi gyerektáncosok, énekesek és táncosok Ördögősfűzesről és Szucságról, *Sebestyén Márta*, az *Óbudai Népzenei Iskola* növendékei és még sokan mások. Április 4-én – ismét a Sportaréában – az *Aprók bálja* sem maradt el. Nagy sikert aratott idén is az *Etno-mozí*, ahol a Duna Televízió *Élő népzene* című filmsorozata szórakoztatta a folklór értékei iránt érdeklődő látogatókat.

Újdonságnak számított a Lajtha László-teremben a *Lajtha László Emlékkiállítás*, melyet ugyan már bemutattak egyszer a Hagyományok Házában, de itt, a Sportaréában jóval többen tekinthették meg az archív fényképfelvételekből és sok-sok dokumentumból összeállított gyűjteményt. Öröm volt nézni az archív fotókat, melyekről az egykori adatközlők tisztaarcú, lángoló tekintetű, szemükből szeretetet árasztó alakjai néztek ránk, tetőtől talpig korabeli népviseletekben. Természetesen a Küzdőtéren ismét lehetett néptáncokat tanulni, reggeltől estig, három napon keresztül. Emellett nagy élményt jelentett a hagyományörző együttesek bemutatója is. Ismét érkeztek vendégek Erdélyből, Szlovákiából, a Délvidékről és Kárpátaljáról is. A nagy forgatagban összefutottam *Jánosí András* zenésszel, az Óbudai Népzenei Iskola tanárával, a táncházmozgalom egyik csupaszív alapítójával.

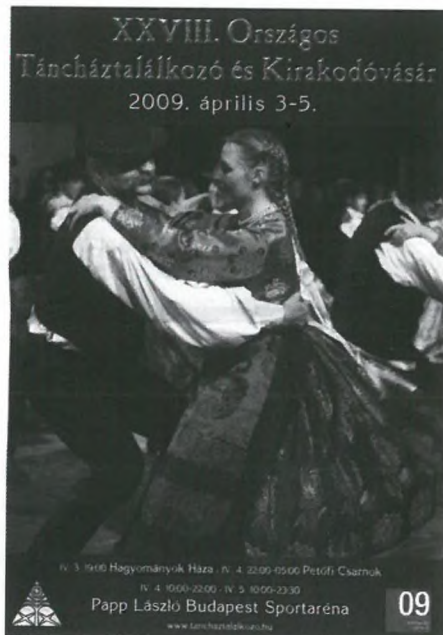
Kissé megöszült ugyan, de a hite, a lelkesedése még a régi. Rengeteg a munkája, de azért táncházak tartására is jut még ideje. Mint mondta, hiába borít el mindent a pop- és a diszkózene áradata, ő bízik a magyar néptánc, a népzene megújulásában. Hiszen egyre több a tehetséges, fiatal folkzenekar, és egyre több a kiváló táncos. *“Ézért a népzene-neptáncnak lesz még reneszánsza Magyarországon!”*

Befejezésül még érdemes szót ejteni a médiáról is: igaz, hogy az idén a Duna Televízió volt a táncháztalálkozó és a kirakodóvásár egyik fő támogatója. Következésképpen ők el is készítettek többórás felvételüket erről az eseményről, amely – nézetem szerint – a népzene és a néptánc legnagyobb magyarországi ünnepe! Viszont a többi csatorna – szokás szerint – meg sem említette a háromnapos rendezvényt.

Milyen kár, hogy a riporterek a politikával voltak elfoglalva ahelyett, hogy az Arénában táncoltak volna egy szilaj szatmári csárdást!

Dezső László

Táncháztalálkozó 2009

A ketrec szabadsága

Roland Petit A Fiatalember és a Halál című koreográfiájának egy lehetséges olvasata

1.

Elfogultságot kell bejelentenem. Elfogult vagyok a francia kultúrával; a világháborús és az 1950-es évek francia ösztönzői eredményeivel; a keresztény és az ateista francia egzisztencialista filozófiának a művészetek minden ágában megjelent hatásával kapcsolatban.

Természetes, hogy a regény- és drámairodalom, valamint a filmművészet egyenes körben közvetítette, illetve parallel jelenségként széles úton ismertté tette e filozófia vizsgálódásainak kérdéseit és azokra adott lehetséges válaszait. A filmművészet úgynevezett új hulláma nem születhetett volna meg nélküle.

Noha meglehetősen későn, úgy három esztendeje találkoztam először Roland Petit 1946-ban készült korszakos jelentőségű mesterművével, úgy érzem, hogy e kései találkozás segített, és segít ma is a pedagógiai munkámban.

Amikor a 20. század táncművészetének újító kísérleteit vizsgáljuk, kronologikusan vagy kultúrkörök, régiók szerint ismerkedünk a művészet tendenciáival és azok eredményeivel. Ám hajlamosak vagyunk megfeleledkezni a korszakokban és a régiókban uralkodó szellemi irányzatoknak a táncművészetre gyakorolt hatásáról.

Beszélünk a stílusjegyekről. Beszélünk a szcenírozásban is megjelenő „izmusokról”, de valójában nem fordítunk kellő gondot arra, hogy megvizsgáljuk azt a szellemi közeget, ami – „mint egy katedrális fundamentuma” – megalapozza a művek születését, létrejöttét és létezését.

E vizsgálódás annál is inkább fontos lenne, mert bizonyos művek mára már nem mindig érthetőek azok számára, akik nem ismerik az adott kor közgondolódását meghatározó filozófiai irányzatokat.

A tánc illékony művészet. Az emlékezet sokszor szubjektív és megkopik. Fiatal és felnőtt korú tanítványokkal beszélgetve tapasztaltam, hogy keveseknek mond valamit Roland Petit vagy a zseniális előadó-művész, Jean Babilée neve.

A 20. századi avantgárdot a művészet sok ágában vezető helyen reprezentáló Jean Cocteau-t vagy csak mint költőt, vagy csak mint képzőművészt, vagy csak mint filmrendezőt említik a szakági írók, de szinte egyöntetűen megfellelkeznek a táncművészet alakításában játszott hatalmas szerepéről. A Parade vagy az Esküvő az Eiffel-toronyban vajon mit mond a kortárs művészeknek?

2.

Ahhoz a szerencsés generációhoz tartozom, amely szellemi eszmélése idején – főleg a néhai Egyetemi Színpad szervezésében, illetve az Eötvös Lóránd Tudományegyetem nyitott szemináriumain – többek között Mészáros Vilma, Munkácsi Gyula vagy Ágoston György előadásait hallgathatta, és az elhangzottak birokában vehette kézbe Cocteau, Sartre, Camus és Beauvoir, Heidegger, Semprun és Malraux írásait. Sorra jelennek meg önálló művek és gyűjteményes kötetek. A színművek teátrumot kaptak, filmadaptációk is vászonra kerültek, és nem is csak zártkörű vetítéseken. Felvérteződünk egy – a kötelezően ismerendő világnézettől eltérő – az ember, az egyén helyét és lehetőségeit vizsgáló gondolatrendszerrel. Az egyén szabadságának vagy determináltságának kérdése a felelőséggel gondolkodó ember örök témája. Honnan jövünk? Miből fakadnak szorongásaink és félelmeink? Döntésünk etikus-e? Egyáltalán mi döntünk-e? Felismerjük-e azokat a korlátokat, koordinátákat, amelyek határt szabnak cselekedeteinknek? Hol vannak a határok a végzetek, az ösztönös cselekvés és a tudatos döntés között?

Kérdések, kérdések... De hol vannak a válaszok? Bennünk? Vagy a helyzetek diktálják a tudatos, illetve öntudatlan reakciókat?

Miért és miként lehet ezekre a kérdésekre válaszokat találni Petit művében? „Egyedül vagyunk, könyörtelenül... Az ember szabadságra ítéltetett. Ítéletről beszélek, mert nem ő teremtette önmagát, de más-különbben mégis szabad: mert kitaszította a világba, minden tettéért felelős. Az egzisztencialista nem hisz a szenvedély hatalmában. Soha nem gondolt arra, hogy egy szép szenvedély olyan, mint egy pusztító ár, mely végzetesen bizonyos cselekvések felé sodorja az embert, és ezzel mentségére szolgál. Úgy gondolja, hogy az ember felelős szenvedélyéért.” – írja Sartre az *Egzisztencializmus* című tanulmányában (Sartre 1967, 127. o.)

Noha újabban nem divat egy mű keletkezési körülményeinek vizsgálata, jelen esetben nagyon is meghatározó a bemutatató dátuma: 1946. június 25., Párizs, Chatelet Színház. Közvetlenül a világháború után – a túlélés és a győzelem élményével – nem véletlenül került a közgondolkodás, a filozófia és a művészet elő-terébe a morális felelősség, az emberi esendőség, a félelem, a szorongás és a felelősséget vállaló cselekvés lehetséges verzióinak vizsgálata és művészi megfogalmazása.

Jean Cocteau ebben az esetben Petit balettjének nemcsak szövegírója és scenikusja, hanem tevékeny alkotója is volt. Babilée visszaemlékezése szerint, amikor a koreográfus egy érdekes mozdulatot állított be a táncosának, Cocteau nemcsak jóváhagyta az írói fantáziájának megfelelő mozdulatot, hanem a mozdulat háromszori ismétlésére biztatta koreográfust. „Először a néző meglátja, másodszorra megéri, harmadszorra felismeri.” Tanácsát a táncalkotó maradéktalanul elfogadta.

Cocteau alkotói titkainak egyike a meghökkentés. Darbjainak végkicsengése minden esetben maradandó esztétikai érték. Jelen esetben a meghökkentés a koreográfia és a kísérő muzsika – szinte a bemutató pillanatában megvalósuló – találkozása.

Ezúttal a kész mű találta meg J. S. Bach: *C-moll Passacagliaját* (*Respighi* hangszerelésében). A *passacaglia ostinato* alaptémája intonálja a kegyetlenség és a halál ismétlődő gesztusait, a táncosok térbeli viszonyait. Mindez azonban csak a bemutaton lett nyilvánvaló. A korábban kortárs jazz muzsikára komponált mű a súlyos barokk muzsikával is időlenné tette a misztériumot.

Petit huszonkettő, Babilée huszonhárom esztendő volt 1946-ban. Felkészült, ragyogó táncosok, akik – immár az iszonyaton túl* – képesek voltak megfogalmazni és megformálni a szorongás, a várakozás, a ketrec determinálta bezártság és a szabadulni vágyás élményét.

3.

A tér, amelybe minket, nézőket is bezár a koreográfia, egy lepusztult, szürke falakkal és ajtóval körbezárt padlasműterem. A kopár, szinte tapinthatóan szálkás deszkafalak között csak egy antik szobornak a heverő felett elhelyezett gipszmásolata és Cocteau grafikája ad némi fényt.

Baljóslatú, hogy az egymással derékszöveget bezáró férfi és női arcélt ábrázoló rajzra egy mutatóujját kinyújtó gipsz kéztörzso mutat. A kinyújtott ujj nem a teremtés gesztusát idézi. Az alkotások alatt egy láthatóan szorongó fiatalember hever. Gesztusai semmibe vezető mozdulatok. Egyre kisebb köröket leíró, cigarettát tartó kéz, órát figyelő testrebbetések. Szorongásérzetünket csak erősítik a *passacaglia* súlyos hangjai.

A helyzetváltoztatások, a szobát körbebotorkáló tévő lépések és megszakított ugrások révén kerülnek látóterünkbe azok a tárgyak, amelyek ekkor még csak esetleges berendezési darabok. Értelmet csak akkor kapnak, amikor hősünk kapcsolatba kerül velük, és szerepet kapnak a ketrecbe zárt vad önmagával vívott küzdelmében.

Fénysugár vetül a színpadra. Belép egy nő. A vágy tárgya? A szorongás oka? Társ? Ellenfél? Mindegyik és egyik sem!

Elfogadja, és szinte ugyanazon pillanatban el is utasítja a fiatalember érzelmeit. Puhán simul az őt körülfonó testhez, de csak azért, hogy a következő

pillanatban messzire taszítsa magától. Feszítve kinyújtott karja és ujjja kegyetlenül és sokszor ismétli a falon látható kar gesztusát. Távolít és elutasít. Amire csak rámutat, negatív értelmet kap.

Az asztal és a szék már nem csak az, ami, hanem – ebben a relációban – az ember útjába állított akadály. A nő a kínzások után, úgy tűnik, megadja magát, de csak azért, hogy a vágy beteljesülését éppen hogy megélt fiút azonnal új létezésének magzati pózába taszítsa. A nő lassú, kegyetlenül elnyújtott lépéseket közelít a mennyezetről lelógó kötél felé, hurkot készít belőle, és a már ismert gesztussal rámutat a kötéltre. Lehetőség? Szabad a választás... Mindez a nőt már nem érdekli. Kilép az ajtón, eloltja az egyetlen fényforrást, és bezárja a padlásketrec ajtaját.

A fiú számára a tárgyak már nem szolgálnak a feszültség levezetésére. Értelmüket veszítették. Szabadna, de nincs hová. Egyre szűkülő spirálban, szinte megigézett kering a kötél felé. Egyetlen utat talál: fel, a kötélt. Választott: a létből a semmit.

Abban a pillanatban, amint a hurok a fiú nyaka köré szorul, eltűnnek a falak. Párizs háztetői fölött kigyúlnak a fények. Ott az Eiffel-torony, a fényreklámok; crescendálnak a záróakkordok.

Az ifjú kisimult arccal, méltósággal lépdel a vele szemben megjelenő fehér ruhás, vörös köpenyes halál-asszony felé. Elfogadja a tőle kapott halálmaszkot. A szép halálleány úgy követi a fiút, mint egy ara: „Te választottál!”

Valahol mélyen lent él, lélegzik egy város. A fiú a létből a semmibe lépett át. Megsemmisítette önmagát.

4.

Ezúttal tulajdonképpen egy koreográfia eseménysorát mondtam el. Úgy vélem azonban, hogy a mű sokkal több egy 20. századi moralitás-játéknál. Táncbéli összegzése egy ma már kevésbé vizsgált filozófiai iskolának, és – ahogy *Koegler* lexikonában megjegyzi – az egzisztencializmus emblemikus táncműve (*Koegler* 1977). Cocteau, Petit és Babilée fiatalember 1946-ban elindult *Egy magányos férfi szimfóniája* felé. Ezt azonban már egy másik költő alkotta meg.

Béjart-Henry: Egy magányos férfi szimfóniája
Maurice Béjart-Michele Seigneuret

Irodalomjegyzék:

- Koegler, H. (1977): *Balettlexikon*. Zeneműkiadó, Budapest
Sartre, J.-P. (1967): *Egzisztencializmus*. In: Simonovits Istvánné (szerk.): *Mai nyugati filozófia – egzisztencializmus – szövegyűjtemény*. Tankönyvkiadó, Budapest

*: Babilée maga is tevékeny *maquisard* volt a világháborúban.

TÁNC

m ű v é s z e t

DANCEART

MEGRENDELŐ SZELVÉNY

Megrendelem a TÁNCMŰVÉSZET című folyóiratot a 2009.1. számtól kezdve **1 évre, kedvezményes áron**, postaköltséggel, 6 szám előfizetési ára: **3850 Ft.**

Ha Ön ezt a szelvényt* kitöltve beküldi a TÁNCMŰVÉSZET szerkesztőségébe (1300 Budapest 3, Pf. 142), akkor címére csekket küldünk. Az előfizetési díj beérkezésétől kezdve Ön postán kapja meg lapunk 6 számát!

Név: _____

Cím: _____

Telefonszám: _____ város, község Aláírás: _____

Kiadó: Nemzetközi Tánc- és Kultúra Alapítvány

Személyes adatait csak arra használjuk, hogy megrendelését teljesítsük. Nevének és címének felhasználásáig az időpontig tekintjük folyamatosnak, amíg Ön levélben nem kéri adatainak törlését nyilvántartásunkból.

*A szelvényt fénymásolás után kitöltve is elfogadjuk.

A SZAKMA LAPJA

TÁNC

m ű v é s z e t

DANCEART

Hazánk első és egyetlen folyóirata, ami nem csak a táncosoké, de csak a táncé!

Olvassa Ön is!

A kiadványban megjelent cikkek, fotók, grafikák a kiadó tulajdonát képezik. Átvételük, másolásuk, egyéb felhasználásuk egészében vagy részleteiben a kiadó írásos engedélye nélkül nem lehetséges. A lap logója, szerkezete és kialakítási koncepciója szerzői jogvédelem alatt áll.

Állandó munkatársak:

Cserje Zsuzsa, Falvy Károly, Jálics Kinga, Kaán Zsuzsa, Kálmán Tamás, dr. Körtvélyes Géza, Kóvágó Zsuzsa, László Zsuzsa, Lőrinc Katalin, Mátai Györgyi, M. Nagy Emese, dr. Pór Anna, Truppel Mariann, Wagner István

Külföldi tudósítók:

Forrai Éva (Anglia), Nádasi Myrtil (Anglia), Téri Evelyn (Ausztria), Zalán Magda (USA, Olaszország)

Állandó fotósok:

Kanyó Béla, Mezey Béla, Rollinger Károly

Grafikus: Bottyán Marianna

Kedves Olvasók!

Aktuális lapszámunk részleteivel a www.tancelet.hu webcímen is található.

Terpszhikoré postája

AZ ALÁBBIKBAN EGY RÉGI, HŰSÉGES OLVASÓNK LEVELÉT TESSZÜK KÖZZÉ – AZ Ő ENGEDÉLYÉVEL. KEDVES SORAI – A KIADÓ ÉS A LAP NEHÉZ HELYZETÉBEN JÓLESŐ ÉRZÉST ÉS BIZTATÁST NYÚJTOTTAK SZERKESZTŐSÉGÜNK MUNKATÁRSAINAK.

Kedves Főszerkesztő!

Hálásan köszönöm nagyon kedves folyóiratot, a TÁNCMŰVÉSZET 2009./1-es számát, amelyre előfizetni már nem tudtam, Önök viszont elküldték nekem, mint Ajándékpéldányt. Amikor a kézbesítő hozta és a kezembe adta, egy pillanat alatt átfutott rajtam egy markáns, pozitív, a teljes fizikai valómat megrengető, ugyanakkor végtelen örömet is kiváltó, földrengésszerű érzelmi hullám, amit elfeleltetni nem lehet.

Aztán hálatalte szívvel Önökre gondolva, lassan-lassan felbontottam, és elkezdtem „mazsoláztatni”, nagy boldogan, mint akinek „lokálisan” manna hullott az égből.

A helyi könyvtárban hozzá tudok férni az Internet-hez, és abban reménykedem, hogy ott valamelyest továbbra is lépést tudok tartani a kedves folyóiratot nyújtotta információkkal. Eddig a kettőt együtt próbáltam csinálni, de még így is „éhes maradtam”.

És amitóta itt Gyenesdiáson élek (2 év+11 hónap), azóta mindig találtam egyszemélyes szobámban helyet az azóta érkezett TÁNCMŰVÉSZET-eknek. Azt hiszem, rongyosra fogom őket olvasni, és – újra és újra elővéve – újranézegetni. És visszaálmodni az Erkel Színházban és a Magyar Állami Operaházban átélt rengeteg katarzist.

Aztán végtelenül tudok örülni, ha az egyéb médiumokban „elcsípek” egy-egy táncművész mősorocskát (*Én táncolnék veled...*). Akárhányszor megnézném, újra és újra (*mint Tunyogi Henriett vagy Román Sándor mősorát*)...

Lehet, hogy nem tudom eléggé és elégszer megköszönni a TÁNCMŰVÉSZET folyóirat Ajándékpéldányát, ami ráadásul a *Jubileumi Évfolyam Első Példánya is* egyben, és hálásan köszönöm érzékeny szeretetüket, rámgondolásukat.

Sok és nehéz munkájukhoz nagyon jó egészséget kívánok!

Hálás köszönettel és sok-sok szeretettel:

Keszei Irma
Gyenesdiás, 2009. ápr. 22.

Contents

TÁNC

m ű v é s z e t
DANCEART

Hungary's Leading
Dance Publication

Volume 40
No. 2. 2009

Editor-in-Chief: **Zsuzsa Kaán**

Patrons:
Iván Markó,
László Seregi

The Council of Patrons
and the Editorial Board:

Cecília Esztergályos,
Gyula Harangozó,
Gábor Keveházi,
Antal Kricskovicz,
Zsuzsa Kún,
Myrtill Nádasi,
György Szakály,
Zoltán Zsuráfszky

English translator:
Tamás Kálmán
Assistant:
Ildikó Forró

Address of the Editorial office:

H-1300 Budapest,
Postbox: 142

Tel./fax: (36-1) 368-5470
www.tancmuveszet.hu
www.danceart.hu
e-mail:
danceart@t-online.hu

Art Designer:
Zsuzsa Kaán

Pre-press:

András Kató

Reading editor:

Zsuzsa Kaán

Pre-press Manager:

TRIONFO Studio

Published by:

**International Dance and
Culture Foundation**

Publisher: **Zsuzsa Kaán**

Sponsors of this issue:

NKA,
NCA

**International Dance
and Culture Foundation**

TRIONFO Studio

HU-ISSN: 0134-1421

The No 2. issue selects
from dance events prior
to April 30, 2009.

FAREWELL TO

- 4 **Anna Pór** (1913-2009) – Obituary by
Zsuzsa Kaán and **Ferenc Novák**
6 **Eva Evdokimova** (1948-2009)
6 – Obituary by **Tamás Kálmán**
6 **Ekaterina Maximova** (1939-2009)
8 – Obituary by **Zsuzsa Kaán**
8 **Zsuzsa Kun:**
8 *Memories about Maximova*

BOOK MARK

- 9 *Tradition and Innovation in Dance
Art, Dance Pedagogic and Dance
Research* – Publication of the
Hungarian Dance Academy
– Review by **László Felföldi**

PROGRAMME SUGGESTION

- 10 The May and June programme of
the Honvéd Dance Theatre

INTERNATIONAL DANCE DAY

- 12 **János Kiss:** *Hungarian Message*
12 ***Akram Kahn:** *International
Dance Day Message 2009*

WE CONGRATULATE TO THE AWARDED ARTISTS

- 12 Governmental and professional
awards on the 15th of March,
2009
13 Awards on the occasion of the
International Dance Day

TOPICAL

- 14 **Zsuzsa Kaán:**
– *Note of the Editor*
*The Dance News of the Culture
Point Office*

EXCLUSIVE

- 15 ***Zsuzsa Kaán:** *„There is not
a dancer training abroad without
the ballet-technique!”* – Meeting
with Henriett Tunyogi ballet artist
and Tamás Vásáry pianist

INTERVIEW

- 20 ***Tamás Kálmán:** *„It is important
to play in front of full houses”*
– Speaking with ballet director
Gábor Keveházi

CRITICISM

- 22 • **Neoclassical Ballet**
***Zsuzsa Kaán:** *Apotheosis of living
instruments* – Balanchine Evening in
the Hungarian State Opera House
26 • **Folk Dance Theatre**
Emese M. Nagy:
The Dance Master – Premiere
of the Honvéd Dance Theatre

WORLD MIRROR

- 28 **Evelyn Térei:** *The margin of the
programme of the Wiener Staats-
oper* – Plans for the season 2009/10
30 **István Wagner:**
The modernized Sleeping Beauty
– Spring ballet premiere in Linz
32 **István Wagner:**
*„Polar Light” with aria, „Heroes”
with recitation* – Dance theatre
premieres in Salzburg

HOME MIRROR

- 34 **Tamás Kálmán:** *Gabriella
Lakatos-Memorial tablet unveiling*
35 **Gábor Mihályi:** *Commemoration*
35 **László Dezső:**
*The greatest Festival of folk
music and folk dance*

LIVING DANCE HISTORY

- 36 **Zsuzsa Kővágó:**
The Freedom of the Cage –
A possible interpretation of Roland
Petit's choreography: *The Young
Man and the Death*

POST OF TERPSIKHORE

- 38 Reader's Letter

CONTENTS ECERPTS

- 40 **Akram Kahn:** *International Dance
Day Message 2009*

INTERVIEW

- 40 **Tamás Kálmán:** *„It is important
to play in front of full houses”*
– Speaking with ballet director
Gábor Keveházi

EXCLUSIVE

- 41 **Zsuzsa Kaán:** *„There is not a
dancer training abroad without the
ballet technique!”* – Meeting with
Henriett Tunyogi ballet artist and
Tamás Vásáry pianist

CRITICISM

- 42 **Zsuzsa Kaán:** *Apotheosis of Living
Instruments* – Balanchine Evening
at the Hungarian State Opera House

Article marked * have an **English** version.

INTERNATIONAL DANCE DAY MESSAGE 2009

"This very special day, International Dance Day, is dedicated to the one language that everybody in this world can speak, the inherent language of our bodies and our souls, of our ancestors and of our children.

This day is dedicated to every god, guru and grandparent that ever taught and inspired us. To every song and impulse and moment that's ever moved us to move. It is dedicated to the little child that wishes it could move like its star.

And to the mother who says, 'you already can'.

This day is dedicated to every body of every creed, colour and culture that carries the traditions of its past into stories of the present and dreams of the future.

This day is dedicated to Dance, to its myriad dialects and its immense power to express, transform, unite and delight."

Akram Khan
(Page 12)

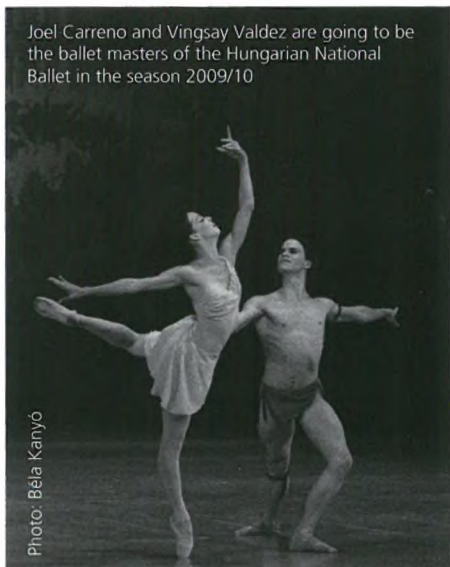
INTERVIEW

"It is important to play in front of full houses"

The plans of the Hungarian National Ballet for the season 2009/10

LARGE-SCALE INTERNATIONAL BALLET COURSE, TOUR TO THE CANARY ISLANDS, TWO EXCITING PREMIERES AND A LINE OF FANTASTIC WORLD STARS WHO ARE COMING TO HUNGARY...WE COULD SUMMARIZE THE PLANS OF THE HUNGARIAN NATIONAL BALLET FOR THE SUMMER AND THE NEXT SEASON WITH THIS CATCHWORDS. I ASKED THE BALLET DIRECTOR, GÁBOR KEVEHÁZI ABOUT THE DETAILS.

Joel Carreno and Vingsay Valdez are going to be the ballet masters of the Hungarian National Ballet in the season 2009/10

– The ballet company of the Hungarian State Opera House is looking forward of an eventful summer, since the company organizes an international ballet course for the first time in its history. How did this idea come?

- Numerous companies in the world are organizing summer courses at the end of their seasons. I think the time has come to do the same thing in Hungary. But we wanted to create a brand new programme. That is why we arrange a public performance at the end of the course – on the 23rd of July – in the Opera House, which also serves as an international audition. Directors of 16 leading European ballet companies will arrive for this event, and they can offer a contract for the participants. What is more, this performance is some sort of an in-house competition. The best dancer will get an audience award and we pay back her or his tuition fee. Another aim of the course is to popularize our country and Hungary's ballet company, which is going to travel to the Canary Islands, to Las Palmas at the end of July, and will perform *László Seregi's* classic creation, *A Midsummer Night's Dream* three times.

– In the fall of 2009 the repertory will enrich with Boris Eifman's dance-drama, "The Karamazovs", which is based on Fyodor Dostoyevsky's novel. Why did you choose this choreography?

– A travelled a lot in a past few years, and saw a numerous new choreographies. Today mainly the one-act short-story writers are in the majority and not the novelists. But the audience likes those two or three act ballet performances, which have a plot. *Boris Eifman* is one of those outstanding personalities, who are able to be equal to the expectations of the audience. The second reason is also professional, since the company has magnificent male dancers. There are 4 very complex and difficult male characters in the work, which means, that the piece will give a great proving opportunity to 8 of our dancers in two casts. The third reason is the recession. Because of the financial crisis the income from the ticket sales has upgraded. It is important to play in front of full houses, and I think the Hungarian audience will love the ballet adaptation made from the Dostoyevsky-novel.

Tamás Kálmán
(Pages 20-21)

EXCLUSIVE

„There is not a dancer training abroad without the ballet technique!”

Meeting with Henriett Tunyogi ballet artist and Tamás Vásáry pianist

THE OPENING PERFORMANCE OF THE SPRING FESTIVAL ON THE 21ST OF MARCH WAS A TREMENDOUS SUCCESS. THE WORLD FAMOUS PIANO ARTIST, TAMÁS VÁSÁRY AND HIS WIFE, THE BALLET ARTIST HENRIETT TUNYOGI HELD A CONCERT TOGETHER AT THE PALACE OF ARTS. THEIR AIM WAS TO ACQUAINT THE CLASSICAL MUSIC AND THE CLASSICAL BALLET WITH THE CHILDREN, AND MAKE THOSE TWO ART FORMS MORE POPULAR. THIS PURPOSE IS A VERY NOBLE, BUT THE MISSION IS QUITE DIFFICULT, ESPECIALLY IN THE CULTURAL LIFE OF OUR DAYS.

T.V.: – ...It was not easy to construct the show because of its title, Music-Dance-ABC. Music and dance history, from the beginning until the present days, in one and a half hours. An impossible mission. Finally I chose only four composers: Beethoven, Chopin, Debussy and Bartók, who's art is representing the four most important period of the music history.

– This year the management of the festival requested you for the 5th time to organize the concert together.

T.V.: – What we represent is important according to this. We always invite a

guest as well. This time Tamás Solymosi danced with Heni. And for me the chosen composers and their works were enough for a piano evening.

– So actually the production was a very special piano evening, in which every second piece was a dance play.

T.V.: – Exactly. Simply because the dancers had to change their dresses and rest.

- Henriett is over a series, which ran in the Hungarian Television. You chose some parts of the series "Ballet ABC with Henriett", and presented them during the concert in the Palace of Arts.

H.T.: – That is true, I wanted to use the film, so we could connect my husband's piano play and the dance pieces with the parts of the series. I think we could give the children much more that way, as if I would explain on the stage how does a point shoe look like.

– You both are doing a consequent PR-work in the interest of the classical music and ballet art. In principle it is a curio that a musician is ready to hold out his to a dancer. This cooperation is more than unusual. What is more, it is a tendency, which may suppose a new relationship between music and dance in the future.

T.V. :- It is not impossible. But this cooperation has a precondition, namely the dancer has to know what is inside the music. It is important that the dancer has to be a musician this time! For me those are the real musicians, who can understand the music from inside, and not those who have good fingers, and who can read the score. And Henriett is one of those real musicians.

H.T.: – When we go to the stage with Tamás, we only meet at the main rehearsal and the performance. It inspires me how he plays then and there. Since his play is so sincere. I never ask him to play slower here, or faster there. Of course it is different if I dance a pas de deux with someone. But if I dance a solo, then I am the music in that moment.

– George Balanchine comes to my mind! For his influence the audience recognized numerous classical music pieces, because they used to go to ballet performances, and meanwhile they listened to Tchaikovsky's Violin Concerto or the Concerto Barocco.

H.T.: – We would like to give the people some more in the same way: there is a beautiful classical music piece, and they get also an aesthetic dance experience.

Zsuzsa Kaán
(Pages 15-19)

CRITICISM

Apotheosis of Living Instruments

Balanchine Evening in the Hungarian State Opera House

THE FIRST BALANCHINE-PREMIER IN DECEMBER, 1977 GAVE THREE WORLD FAMOUS DANCE PIECES TO THE BALLET COMPANY OF THE HUNGARIAN STATE OPERA HOUSE AND TO THE HUNGARIAN AUDIENCE: THE SERENADE, THE APOLLO AND THE SYMPHONY IN C.

THE NEW PREMIER – ON THE 7TH AND 8TH OF MARCH, 2009 – ENRICHED THE REPERTORY WITH NEW VALUES, SINCE THE HUNGARIAN NATIONAL BALLET HAS GOT THE RIGHT TO PLAY TWO NEW BALANCHINE-WORKS AFTER THE AGON (SINCE 1979) AND LA SOMNAMBULE (SINCE 1997). THEY DANCE BOTH PIECES – TOGETHER WITH THE RENEWED SERENADE – WITH MULTIPLE CASTS AND ON AN INTERNATIONAL STANDARD IN THE HUNGARIAN STATE OPERA HOUSE. THE TWO REHEARSING MISTRESSES, TWO EXCEPTIONAL, FORMER BALANCHINE-BALLERINAS: PATRICIA BARKER AND JUDITH FUGATE ALSO TOOK CHARGE OF THIS.

Neoclassicism and ballet-symphonism. Without this two words – the description of the style and the branch – I could not apprehend the choreographic substance of *George Balanchine*. He was the genius, who created and perfected that style and branch in the ballet art of the 20th century. Balanchine not only appreciated *Marius Petipa* in Saint Petersburg, but he also developed and modernized the movement assortment and structural methods of his ballets. He formed them into *neo-classical*, and with that he created a new style and a specific language! He chose mainly concert music as accompaniment, namely he choreographed often to symphonies and not to ballet music. That is how his stage works became *ballet symphonies*. *The sculptor and architect of the movements* – as I said about him with unconcealed pleasure, while he sacrificed to aesthetics and the precision of the engineer's in the same time.

The three pieces of the

THE NEWEST BALANCHINE-EVENING

are associated with the three geniuses of the music history: *Tchaikovsky, Bach and Gershwin*. And dancers – equal to the dance creator – are dating with a very clean style with all three of them.

CULTURAL WORLD HERITAGE

It is a pity that in 2004, the 100 year anniversary of Balanchine's birth was not celebrated in Hungary – on the contrary of the international ballet world. Since the works of Balanchine are the *belongings of the cultural world heritage!*

For this reason whichever ballet director of the Opera House is able to get a few of them for the "Royal" company, deserves obeisance. *György Lőrinc* started the line of the Balanchine-works, which was continued by *László Seregi* and *György Szakály* (with a renewal), developed by *Gyula Harangozó* and completed by *Gábor Keveházi*.

The March premiere of the *Hungarian National Ballet* pays off from the above mentioned debt, while it enlarges and develops the style and knowledge of the company.

Maybe our young dancers can not estimate what a fantastic treasure is in their possession since March! What is more, they belong to those outstanding dancers who interpreted the tasks of the *Serenade, Concerto Barocco* and *Who Cares?*

They may be the dancers or soloists of the *New York City Ballet*, our dancers are "in the same team".

This is the message of this Balanchine-premiere for me, that is the reason why its importance is immeasurable!

Zsuzsa Kaán
(Pages 22-25)

Balanchine-Gershwin: Who Cares?
Levente Bajári and Alexandra Kozmér
Photo: Béla Kanyó

Diamant[®]

Dance Shoes

A Diamant
standard és
latin tánc cipők
hivatalos
magyarországi
forgalmazója:
Revoltade Bt.

*Minden,
ami tánc és mozgás*

Online áruházunk várja vásárlóit:
WWW.SANSHA.HU

www.diamant.net

Elérhetőségeink: 1066 Budapest, Ó u. 42. Tel/fax: 269-56-59 info@sansha.hu
Nyitva tartás: H-K-Cs-P: 10-18, Szerda: 11-19, Szombat: 10-13. www.sansha.hu